

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TWITTER, DÖNÜŞEN KAMUSAL ALAN VE KANAAT OLUŞUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YAŞAR ENGİN AYAN

Mayıs, 2013

Yaşar Engin Ayan

Yüksek Lisans Tezi

2013

TWITTER, DÖNÜŞEN KAMUSAL ALAN VE KANAAT OLUŞUMU

YAŞAR ENGİN AYAN

İletişim Bilimleri Programı'nda Yüksek Lisans derecesi
için gerekli kısmi Őartların yerine getirilmesi amacıyla
Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne
teslim edilmiştir.

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

Mayıs, 2013

KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TWITTER, DÖNÜŞEN KAMUSAL ALAN VE KANAAT OLUŞUMU

YAŞAR ENGİN AYAN

ONAYLAYANLAR:

Yrd. Doç. Dr. Pelin Tan Danışman Kadir Has Üniversitesi _____

Doç. Dr. Murat Akser Kadir Has Üniversitesi _____

Öğr. Gör. İsmail Hakkı Polat Kadir Has Üniversitesi _____

ONAY TARİHİ: ___/___/___

“Ben, Yaşar Engin Ayan, bu Yüksek Lisans Tezinde sunulan çalışmanın şahsıma ait olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntılarını kaynaklarını kurallara uygun biçimde tez içerisinde belirttiğimi onaylıyorum.”

YAŞAR ENGİN AYAN

İMZA

ÖZET

TWITTER, DÖNÜŞEN KAMUSAL ALAN VE KANAAT OLUŞUMU

Yaşar Engin Ayan

İletişim Bilimleri, Yüksek Lisans

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Pelin Tan

Mayıs, 2013

Bu tez çalışması, Twitter'ın kamusal alanın dönüşümünde ve kanaatlerin şekillenip dolaşımında nasıl bir rol oynadığına odaklanmaktadır. Bu amaçla, Twitter'ın kamusal alan ve demokratik pratiklerimizi ne şekilde değiştirdiğine, Twitter'ın kanaatlerin oluşturulmasında, dolaşıma girmesinde yeni bir oluşum / dönüşüm mü yoksa sadece bir kuru gürültü mü olduğu sorularına cevaplar ve değerlendirmeler ortaya konulmuştur. Bunu yaparken, literatürdeki temel tartışma ve görüşlere yer verilmiştir. Çalışmayı daha somut bir hale getirmek için de örnek bir olay incelemesi yapılarak, olayın hem medya hem de Twitter yansımalarına bakılarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu tez çalışması, toplam dört bölümden oluşmaktadır; İlk bölümde öncelikle kamusal alan ve kanaat oluşumu kavramları tarihsel bir gelişim ve değişim çerçevesinde ele alınmış, Habermas başta olmak üzere bu alandaki görüşlere ve tartışmalara yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise, internet ile birlikte gelişip hızla büyümeye devam eden Twitter başta olmak üzere sosyal paylaşım ağları, kanaat oluşumu ve kamusal alan bağlamında değerlendirilip farklı görüşlere ve tartışmalara değinilmiştir.

Üçüncü bölümde, tüm bu tartışmalardan görüşlerden yola çıkarak, örnek olay incelemesi yapılmıştır. İncelenen örnek olayın hem internet medyası tarafındaki yansımalarına bakılıp hem de bu olay kapsamında Twitter’da paylaşılan içerikler, görüşler ve kanaatler incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Sonuç bölümünde ise tüm bu araştırmaların, farklı görüşlerin ve tartışmaların kapsamında örnek olay analizi etrafında Twitter’ın kamusal alanın dönüşümünde ve kanaatlerin şekillenip dolaşımında nasıl bir rol oynadığıyla ilgili sonuca varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal alan, twitter, demokrasi, kanaat, sosyal paylaşım ağları

ABSTRACT

TWITTER, TRANSFORMING PUBLIC SPACE AND FORMATION OF OPINION

Yaşar Engin Ayan

Master of Social Sciences

Communication Sciences

Advisor: Asst. Prof. Pelin Tan

May, 2013

This dissertation study focuses on how Twitter play a role in the transformation of the public space and formation and circulation of opinions. For this purpose, it presents answers for and evaluation on the questions how Twitter changes the public space and our democratic practices and whether Twitter is a new formation / transformation or just an all show and no go in the formation and the circulation of opinions. In doing this, it includes major discussions and opinions in the literature. To make the study more perceptible, a case study has been used and evaluations have been made based on the reflections of the case on the media and Twitter.

This dissertation study consists of four chapters: The first chapter addresses the concepts of public space and formation of opinion have been addressed within a framework of an historical development and evolution and includes the discussions and opinions in this area with those of Habermas in the first place.

The second chapter evaluates the social networking sites, particularly Twitter, that continue to grow rapidly in parallel with Internet, within the context of formation of democratic opinion and public space and presents various opinions and debates.

The third chapter presents a case study based upon all these opinions and debates. It not only looks at the reflections of the case studied on the internet media but also includes evaluations with the examination of the contents posted and opinions expressed on Twitter for the case.

In conclusion, around the case study within the scope of all these studies and various opinions, a conclusion is drawn on how Twitter plays a role in the transformation of the public space and the formation and circulation of the democratic opinion.

Keywords: Public space, twitter, democracy, opinion, social networks

Teşekkür Notu

Bütün bu çalışma boyunca, yardımlarını ve emeğini hiçbir zaman eksik etmeyen saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Pelin Tan'a, Öğr. Gör. İsmail Hakkı Polat, Doç. Dr. Murat Akser ve Doç. Dr. Levent Soysal' a teşekkür ederim.

İçindekiler

Özet	i
Abstract	iii
Teşekkür Notu	v
İçindekiler	vi
Şekil Listesi	viii
Tablo Listesi	ix
Giriş	
1. Kamusal Alan ve Kanaat Kavramları	
1.1 Kamusal Alan Kavramı	2
1.2 Kamusal Alan'ın Dönüşümü	7
1.3 Kanaat Kavramı ve Oluşumu	11
1.4 Türkiye'de Kamusal Alan ve Kanaat Kavramlarının Kullanımı.....	13
2. Twitter, Kamusal Alan ve Kanaat Oluşumu	
2.1 Sosyal Paylaşım Ağları ve Twitter	15
2.1.1 Türkiye'de Twitter Kullanımı	16
2.2 Twitter ve Kamusal Alan Tartışmaları	18
2.3 Twitter ve Kanaat Oluşumu	20
2.4 Geleneksel Medya ve Twitter Karşılaştırması	21
2.4.1 Twitter: Alternatif Medya	25
3. Bulgular	
3.1 Araştırma Methodu.....	27
3.2 Veri Toplama Yöntemi	28
3.3 Verilerin Kapsamı ve Sınırlılıkları	29
3.4 Araştırmanın Etiği	29
3.5 Ergenekon Davasında Alınan Mütalaa Kararı	30
3.6 Veri Toplama ve Analizi.....	34

3.6.1 Ergenekon Davasında Alınan Mütalaa Kararının Medya Yansımaları.....	34
3.6.2 Ergenekon Davasında Alınan Mütalaa Kararının Twitter Yansımaları.....	35
3.7. Güvenilir Yorumlama	45
3.7.1 Kullanılan Dil ve Uslup	45
3.7.2 İçerik ve Tartışmalar	46
4.Sonuç	48
Kaynaklar	50

Şekil Listesi

Şekil 1: 18.03.2013 Tarihli Twitter Türkiye Gündemi	31
Şekil 2: Ergenekon' un Twitter' da Konuşulma Oranları	32
Şekil 3: İlker Başbuğ'un Twitter'da Konuşulma Oranları	32
Şekil 4 : “Ergenekon” Kelimesinin Google Aramalarındaki Oranı	33
Şekil 5 : “ilker basbug” Kelimesinin Google Aramalarındaki Oranı.....	33
Şekil 6: . #silivrizindanıyıkılacak hastag' li Yapılan Tartışmalar.....	37
Şekil 7: #silivrizindanıyıkılacak hastag' li Yapılan Tartışmalar.....	38
Şekil 8: Twitter' da Açılan Hastag'ler	39
Şekil 9: Mütalaa Kararı Ardından En çok Retweet Alan Görüşler.....	41
Şekil 10: Mütalaa Kararı Ardından En çok Retweet Alan Görüşler.....	42
Şekil 11: @lubeayar Adlı Kullanıcının Tweet'i	44
Şekil 12 : @sezimozadali Adlı Kullancının Tweet' i	44
Şekil 13 : @sevvalsam Adlı Kullanıcının Tweet'i	45

Tablo Listesi

Tablo 1: Twitter Geleneksel Medya Karşılaştırması	23
Tablo 2: 31 Mayıs 2013 Günü Yaşanan Tweet Yoğunluğu	26
Tablo 3: #silivrizindanıyıkılacak Hastag' li İçeriklerin Analizi	36
Tablo 4: #PaşayaMüebbetTeröristeÖzgürlük Hastag' li İçeriklerin Analizi	40
Tablo 5: #ilker basbug'a Hastag' li İçeriklerin Analizi.....	40
Tablo:6 "Ergenekon" Kelimesi Altında Atılan Retweet'lerin Oranı	43

Giriş

17. 18. yüzyıllarda Fransa'daki kafe ve salonlar, İngiltere'deki kahvehaneler ve Almanya'daki tartışma toplulukları birer kamusal alan oluştururken iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişim ve değişimle birlikte insanlar yüz yüze bir paylaşımda bulunmak yerine ortak bir mesele etrafındaki düşüncelerini, akıl yürütmeleri ve kanaatlerini sosyal paylaşım ağları üzerinden yapmaya başlamışlardır. İletişim teknolojilerinin hayatımızın her anına girmeye başlaması ile birlikte çevrimiçi forumlar, bloglar, sosyal paylaşım siteleri kamusal gerçekliğimizi ve kanaatlerimizi biçimlendiren yeni mekânlar haline gelmeye başlamıştır. Kamusal alanda meydana gelen bu dönüşüm birçok soru ve tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalar da yoğun olarak internet, kamusal alan ve demokrasi bağlamında yapılmaktadır. Toplumda birçok olumlu dönüşüme yola açtığı düşünülen internetin hem toplumdaki o sınırları ortadan kaldırdığı hem de insanların bloglar, forumlar, sosyal paylaşım ağları vb. ortamlar aracılığı ile siyasete katılımlarını kolaylaştırdığı, alternatif seslerin daha fazla seslendirildiği ve böylece kamusal alanı canlandırıp demokrasiye katkı sağladığı birçok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir.

İnternetin hayatımıza girmeye başlaması 1990'lı yıllardan sonra yapılan kamusal alan çalışmalarının bağlamını da değiştirmiştir. 1990'lı yıllardan sonra yapılan çalışmaların genel olarak çalışmalar internet, kamusal alan ve demokrasi bağlamında yapıldığını görüyoruz. Kamusal alan üzerine yapılan çalışmalara baktığımızda; kamusal alan olarak internetin kullanımından, kamusal alan olarak kullanılan çevrimiçi forumların kullanımına, kamusal alan özel alan ayrımından, kamusal alanın geliştirilmesinde halkla ilişkilerin işlevine kadar geniş bir yelpazede

birçok çalışmanın varlığından söz edebiliriz. Yakın zamanda ise bu alanda birçok çalışma yapılmıştır. İnternet forumları, internet sözlükleri, haber siteleri gibi birçok alan kamusal alan çerçevesinde incelenmesin rağmen, Twitter kamusal alan ve kanaat oluşumu bağlamında incelenen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada tüm bu görüş ve tartışmalardan yola çıkarak, Twitter'ın kamusal alanın dönüşümünde ve kanaatlerin şekillenip dolaşımında nasıl bir rol oynadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bunu yaparken Jürgen Habermas'ın "Kamusallığın Yapısal Dönüşümü" adlı eserinde kamusal alanla ilgili söylemlerinin üzerinden yapıldığı için temel kaynak olarak kullanılmıştır. Bunun yanında kurama yer veren diğer kitaplara ve bu konuda yapılmış çalışmalara ulaşmak için de literatür taraması yapılmıştır. Çalışmayı somut bir hale getirmek için ise, Türkiye gündemini uzun süredir meşgul eden Ergenekon davası ile ilgili 18.03.2013 tarihinde yapılan duruşmada aralarında generallerin de bulunduğu 96 sanık hakkında istenilen hapis kararı örnek olay seçilmiştir. Bu örnek olayın medyadaki yansımaları, Twitter' daki konuşulma oranları, en çok paylaşılan görüşler, tartışmalar, kanaatler ve oluşan içerikler incelenerek grafiklerle analiz edilmiştir.

1. Kamusal Alan ve Kanaat Kavramları

1.1 Kamusal Alan Kavramı

Kamusal Alan kavramı özellikle 1990'lı yıllarla birlikte hem demokratik ve politik bağlamda hem de yapı, mekân bağlamda çeşitli akademik yayınlarda ele alınmaya başlanmıştır. İletişim teknolojilerinin gelişmesi ve hayatımıza girmeye başlaması ile birlikte, kamusal alan kavramı e-demokrasi, internet gibi kavramlarla

birlikte adından bahsettirmeye başlamıştır. Kamusal alan kavramı Jürgen Habermas'ın bu konuyla ilgili çalışmaları ve söylemleriyle özdeşleşmiştir. Habermas'ın kamusal alan kavramı ile ilgili söylemleri ve geliştirmeye açık olan teorileri bu konuda yapılan tartışmalarda temel referans kaynağı oluşturmaktadır. Bu bölümde Habermas başta olmak üzere farklı akademik çevrelerdeki insanların kamusal alan kavramını nasıl tanımladıkları üzerinde durulacaktır. Kamusal alanın demokratik ve politik yönüne değinilerek, kamusal yapı ve mekan ile ilgili tartışmalar bu konunun dışındadır.

Habermas ile özdeşleşen kamusal alan kavramı burjuva toplumunun gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Habermas'ın geliştirdiği kamusal alan kavramının tanımı kamusal meselesinin bildik gelen kamuoyu fenomenine işaret etmekten öteye giden çok yönlü bir anlam barındırmaktadır. Almanca da kamusal alan aynı anda hem analitik hem de eleştirel bir kavramsal araç olarak hem tarihsel ve toplumsal olanı açıklamak, hem de olması gerekeni belirtmek için normatif bir ilke olarak kullanılmaktadır. Habermas kamusal alan kavramının betimleyici ve normatif yönlerine ilişkin şunları söylemektedir. “Kamusal alan, yani “öffentlicheit” kavramı, bazı fenomenleri düzenlemek ve onları kategorik bir çerçevenin parçası olarak belirli bağlamlarla yerleştirmek için kullanılan analitik bir araç. Bu kavramın aynı zamanda kaçınılmaz normatif sonuçları var ve bunlar... normatif politik kuramdaki belli konularla ilişkili. Bu yan anlamlar, tarihsel analiz ile, özellikle de radikal demokrasi projesine hala bağlı olanların mevcut durumumuza bir tür teşhis koyma yönünde yaptığı değer yüklü ve geleceğe yönelik girişimini birbirine bağlıyor.” (Habermas 1997: 462-463)

Kamusal alan kavramının açıklanmasında meydana gelen zorluk kendi içerisinde barındırdığı farklı anlamlardan ileri gelmektedir. Birinci yönüyle mekânsal bir kavram belirtirken ikinci yönüyle normatif bir ilkeyi, bir ideali belirtmektedir. Mekânsal yönüyle bakıldığında, toplumsal yaşantımız içinde ürettiğimiz fikirlerin, tecrübelerin ifadelerin paylaşıldığı bir şekilde dolaşıma sokulduğu ve müzakere edildiği toplumsal alanlar; kamusal mekanlardır. Toplumsal alanlardan bahsederken bunların içinde yer alan yapılardan, kurumlardan, pratiklerden, kurallardan ve tarihsel bağlantılarından, dönüşümlerinden de bahsediyoruz. Kamusal alan kavramına bir ideal ve normatif bir ilke yönüyle bakacak olursak, Kamusal (öffen) sözcüğünün ortak aleni açık ve ve eleştirel anlamlara geldiğini görürüz. Aslında, özerklik, çoğulluk açıklık, öz düşünüm ve eleştiri özgürlüğü gibi manalara gelen “glasnost” kelimesi kavramın bu ilkesel yanını ve kavramdaki modernlik vurgusunu iyi karşılıyor.(Özbek 2010: 41).

Habermas’ ın söylemlerinden yola çıkarak kamusal alan kavramına, kamusal topluluk olarak bir araya toplanmış özel şahısların, kamu erkini, kamuoyu önünde meşrulaştırmaya yöneldikleri bir forum olarak bakabiliriz. Bu durumda önemli olan kavramlarda kanaat ve kamuoyu kavramlarıdır. Habermas’ın anlattığına göre ilkesel olarak kanaatler kamuoyunun hammaddelerini oluşturmaktadır. Kamuoyu kanaatleri işleyen eleştirel aklın ürünüdür. Bunlardan birisinin eksik olması ve görevini tam olarak yerine getirmemesi Habermas’ ın üzerinde durduğu kamusal alan kavramının oluşmasını engellemektedir. Bu nedenle yurttaşların kamusal sorunlar hakkında fikirlerini ifade etmesi, bu fikirleri dolaşıma sunması hem kamuoyu oluşturması hem de kanaatlerin oluşması açısından son derece önemlidir. Kamusal alan, siyasal bilinç ve demokratik kültüre sahip yurttaşların aşağıdan

yukarıya doğru içerisinde fikirlerin, kanaatlerin olduğu bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç durağan bir yapıda değil sürekli değişken ve dinamik bir yapıya sahiptir. Kamusal olarak ifade edilen fikirleri, kanaatleri oluşturan konular değişebildiği gibi kamusal alanlarda değişebilmektedir. Akılcı bir kamusal alanın ve demokrasinin varlığı ancak hükümet ve onu oluşturan politikalardan ayrı özerk karar verebilen bireylerin varlığıyla oluşmaktadır.

Kavramın Habermas ile özdeşleşmiş olmasına karşın hem kamusal alan kavramını daha iyi anlamlandırmak açısından hem de farklı görüşleri öğrenmek açısından bu konudaki diğer görüşler de son derece önemlidir. Bu görüşlerden biri de Nancy Fraser' ın bu kavram hakkında söyledikleridir. Fraser, kamusal alanı devlete karşı eleştirel söylemlerin üretildiği ve bunların kitle iletişim araçlarıyla dolaşıma sokulduğu bir alan olarak görmektedir. Bu anlamda Habermas' ın söyledikleriyle uyumaktadır. Hem Fraser hem de Habermas kamusal alanı devletin dışında bir alan olarak görüp yurttaşların devlete karşı olan eleştirilerini sürdürmeleri hem demokrasinin gelişmesine katkıda bulunacak, hem kamusal alanın sınırlarını genişletecek hem de devleti denetleyen, dengeleyen ve karşı ağırlık oluşturacaktır fikrine sahiptirler.

Hannah Arendth, kamusal alan kavramını rekabetçi ve birleşimsel olmak üzere iki farklı biçimde ortaya koymaktadır. Rekabetçi biçimi kişilerin kendi farklılıklarını ortaya koyarak başkalarından üstün olduklarını gösterebilecekleri bir alandır. Kamusal alanda yapılan bu etkinliğin gizlilik anlamında bir erdeme ulaşması olasıdır. Modern öncesi dönemde insanların yaşama kendilerinden bir şeyler katabilmek ve daha kalıcı bir şeylere sahip olmak için kamusal alana girmiş olmaları da bu durumu desteklemektedir. (Karadağ 2006: 12- 13). Kamusal alanın

birleştirici yönü ise, Seyla Benhabib' in de üzerinde durduğu gibi kamusal alan inşaların uyum içerisinde oldukları ve birlikte hareket ettikleri her yerde ve zamanda ortaya çıkan özgürlüğün kendini gösterebildiği alandır. Arendth' in tanımladığı üzere olan kamusal alan kavramı, insanlar bir taraftan sahip olduklarından ötürü rekabete çekerken bir taraftan da farklı insanların farklılıklarını göstermesini sağlamaktadır. Burada esas önemli olan bu durumun farklılık, iletişim, diyalog ve özgürlük gibi kavramların daha yüksek potansiyellerde ortaya çıkmasını sağlamaktır.

Seyla Benhabib, kamusal alan kavramı üzerine yazmış olduğu yazıda kavramı kültürel anlam boyutunu dışarıda tutarak sadece normatif politika kuramlarıyla sınırlı olarak ele almaktadır. Bu politik düşüncesindeki üç ana akıma karşılık gelen üç ana akıma karşılık gelen üç farklı politik kamusal alan modelini tartışmaktadır. Bunlardan ilki, Benhabib'in Hannah Arendth' in görüşlerine göndermeler yaparak oluşturmuş olduğu cumhuriyetçi ve erdeme dayalı kamusal alan anlayışı olarak agnostic (yarışmacı) modeldir. Habermas' ın 1962 tarihli kitabında, kadim Yunan'ın yorumuyla bize aktarılan bu modele Helenik model de demektir. İkinci model ise, toplumsal sözleşmecili liberal geleneğin “adil ve istikrarlı kamu düzeni” temeline oturttuğu legalistic (yasalcı) modeldir. Benhabib açıklamış olduğu bu modelde özellikle John Rawls'un geliştirdiği; politik toplum ile sivil toplum ayrımını temel alan ve kamusal akıl ve adalet nosyonlarını tartışmaktadır. Üçüncü ve son model ise, Jürgen Habermas'ın da üzerinde durduğu cumhuriyetçi ve liberal modellerle ortak yanları olsa da onları aşan ve Benhabib'e göre “geç dönem kapitalist toplumların demokratik-sosyalist bir yeniden yapılanışını öngören discursive (söylemsel) kamusal alan modelidir. (Benhabib 1998: 37-50).

Benhabib, açıklamış olduğu ilk iki modeli kapitalist ya da Sovyet- tarzı toplumlardaki politik meşruiyet tartışmaları için çok yararlı bulmadığını, Habermas'ın modelinin gücünün ise, ileri kapitalist toplumlardaki demokratik meşruiyet sorunlarına merkezi bir yer vermesinden ve kamusal tartışmanın rolünü Arendtçi ve liberal modellerin üstün yönlerini de içerecek daha iyi açıklamasından kaynaklandığını söylüyor.(Özbek 2010: 47).

Kamusal alan kavramına sol bakış açısıyla yaklaşan Negt ve Kluge, kamusal alan hakkındaki düşüncelerinde Habermas'ın söylemleri önemli bir yer teşkil etmektedir. Fakat birçok yerde de görüşleri birbirlerinden tamamen ayrılmaktadır. Habermas, çalışmasını kapitalist üretim ilişkilerinin egemenliği altında olan kamusal alana ilişkin bir demokrasi tahayyülü üzerine kurarken, Negt ve Kluge'nin çalışmalarının merkezinde kamusal alanın işçi sınıfı için kullanım değeri ile birlikte egemen sınıfların kamusal alan üzerinde elde ettikleri kazançları değerlendirme konusudur ve çalışmaları bu bağlamlar üzerinden ele alınmalıdır. (Negt ve Kluge 1993: 1). Negt ve Kluge kamusal alan (Öffenlichkeit) kavramsallaştırmalarının Habermas'dan farklılığını göstermek için kendi düşüncelerinin üretimsel, Habermas'ın ise dağıtımsal olarak tanımlamaktadırlar. Negt ve Kluge'nin kamusal alan kavramını Habermas'ın kamusal alan kavramından ayıran bir diğer nokta da Habermas'ın Platon ve Kant'dan gelen çizgi üzerinden politikayı dışarıdan kurmaya çalışması, buna karşın Negt ve Kluge'nin politikayı gerçek yaşamın içinde görmesindedir.

1.2 Kamusal Alan'ın Dönüşümü

Kamusal alan terminolojik olarak kavramsallaştırılmasa da kökü Antik Yunan'a kadar dayanmaktadır. Antik Yunan'da evin, ailenin ve çalışma hayatının

bulunduğu yer olan özel alanda özgürlüğünü kazanan yurttaşlar kamusal hayatın ve politika yapılan yer olan poliste, özgür ve eşit yurttaşlar olarak toplumla ilgili sorunları müzakere etmektedirler. Antik Yunan'da meseleler yurttaşlar arasında dile getirilmekte ve eşitler arasındaki müzakere en iyi görüş oluşmaktaydı. Dolayısıyla yurttaşlar görüşlerini ve kimliklerini poliste kazanmaktaydı. Bu iki alan da kesin olarak birbirinden ayrılmış durumdadır. (Özbek 2010: 97). Habermas'ın 1964 yılında bir ansiklopedi makalesi biçiminde yazdığı "Kamusal Alan" yazısı 1974 yılında *New German Critique*'de, 1979'da Armand Mattelart ve Seith Siegelau'un *Communication and Class Struggle- 1: Capitalism, Imperialism* derlemesinde İngilizce olarak yayınlanmasına karşın medya çalışmalarında pek rağbet görmemiştir. Asıl patırtı ise 1989 yılında *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü* kitabı İngilizceye çevrildikten sonra kıyamet kopmuştur. (Özbek 2010: 690)

Kamusal alan, modern topluma geçişle birlikte Habermas'ın da dediği gibi 17.yüzyıl İngiltere'si ve 18. Yüzyıl Avrupa'sında ortaya çıkmıştır. Kamusal alan ve kamuoyu kavramlarının ilk kez 18. yüzyılda ortaya çıkması bir rastlantı değildir. Bu kavramların özgül anlamlarını somut bir tarihsel durumdan almaktadırlar. "Kanaat" (opinion) teriminin "kamuoyu" (public opinion) teriminden ayrıştırılması da bu döneme denk gelmektedir. Kültürel varsayımlar, normatif tutumlar, kolektif önyargılar ve değerler anlamına gelen salt kanaatler tarihin bir tür tortusu olarak doğal biçimlerini zaman içinde değişmeden sürdürüyor görünseler de kamuoyu tanım itibariyle sadece muhakeme eden bir kamunun öncülüğü altında anlam kazanmaktadır. (Özbek 2010: 96).

18. Yüzyıl Avrupa'sına baktığımızda sosyal gelişmenin de etkisiyle kamusal alanların zenginleşmeye başladığını görürüz. Şehirlerin içeresine yapılan büyük

parklar, geniş caddeler, pasajlar ve kafeler buradaki sosyal hayatı ve buna bağlı olarakta kamusal hayatı canlandıran etkenlerdendir. Habermas bu dönemi tarif ederken o dönemde yapılan tartışmaların eğitimli ve seçkin kişiler tarafından yapılmasına rağmen bu tartışma alanlarının herkese açık olduğundan bahseder. Bu tartışmayı yapan kişilerin de piyasa ya da devlet temsilcileri olmayıp yurttaşlar olduğundan kamusal alanın yurttaşlar arasındaki iletişimin sonucu olarak oluştuğunu söyler. Böylece hem kamusal alanın herkese açık olması hem de kamusal alanın ekonominin ve piyasanın dışında kalması kamusal alan söylemi hakkında bize bilgiler vermektedir. Fakat piyasanın ve ekonominin kamusal alanın dışında kalma durumu 19. yüzyıldan itibaren bozulmaya başlamaktadır. Artık piyasa ve ekonomi kamusal alanı ele geçirmeye başlamıştır. Bu ele geçiriliş ile birlikte kamusal alanlarda aristokratların ve burjuvaların hâkimiyeti ortaya çıkmıştır. Bu hâkimiyetin ortaya çıkması ile birlikte Baudelaire’ın “Flâneur” tiplemesinin de ortaya çıkması aynı döneme denk gelmiştir. Baudelaire’ın “Flâneur” tiplemesi, kentin modernizm ile birlikte değişimini ve bu değişimin kentte yaşayan insanlar üzerindeki etkisini göstermesi açısından son derece önemlidir. Bu değişim aynı zamanda şehrin kamusal alanlarında meydana gelen değişim ve dönüşümüne neden olmaktadır. “Flâneur” tiplemesi bu dönüşüm ve değişimin içerisinde yer almaz fakat bu değişimden etkilenerek bağımsız bir noktadan bir dedektif ciddiyetiyle gözlemlerini dile getirmektedir. 1950’li yıllardan sonra ise Flâneur’ların yerini Sitüasyonistler almaya başlamıştır. Sitüasyonistlerin amacı modernizm ile birlikte şehirleri bir oyun ve gösteri alanına dönüştürmek olsa da başarılı olmayan önemli bir mücadeledir.

20. yüzyılla birlikte gelişen sanayileşme ve kentleşme kamusal alanı da

değiştirmeye başlamıştır. Daha önceleri bahsettiğimiz şehirlerdeki meydanlar sokaklar yahut caddeler kamusal alan oluşturmaktan bir geçiş güzergâhına dönüşmüştür. Artık kamusal alanlar şehrin bire bir simülasyon edildiği yüksek teknoloji mekanlara dönüşmüştür. Habermas'ın daha önce üzerinde durduğu ideal kamusal alan kavramı gittikçe yapay bir durum almaya başlamış ve bu yapay durumu, kamusal alanın yüz yüze yapılan konuşma ve tartışmalardan oluşması gerektiği fikrinde de görebiliriz. Çünkü oradaki yapaylık iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle burada da devam etmektedir. Artık yüz yüze iletişimden çok bir ortam aracılığı ile yapılan iletişimden bahsedilir hale gelmiştir. İnternetin ve beraberindeki sosyal paylaşım ağlarının yaygınlaşması ile birlikte kamusal alan oluşturma anlamında da yeni bir fırsat olarak görülmeye başlanmıştır. 17. 18. yüzyıllarda Fransa'daki kafe ve salonlar, İngiltere'deki kahvehaneler ve Almanya'daki tartışma toplulukları birer kamusal alan oluştururken iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişim ve değişimle birlikte insanlar yüz yüze bir paylaşımda bulunmak yerine, ortak bir mesele etrafındaki düşüncelerini akıl yürütmeleri ve tartışmalarını internet üzerinden sosyal medya aracılığı ile yapmaya başlamışlardır. Böylece daha önceleri yurttaşların düşünce ve eylemleriyle şekillenen kamusal alan değişime uğramaya başlamıştır. Bu da birçok tartışmayı beraberinde getirmiştir.

Genel olarak Habermas'ın "Kamusallığın Yapısal Dönüşümü" adlı kitabındaki kamusal alan söylemlerine bakarsak 3 nokta ön plana çıkmaktadır. Birincisi, kamusal bir konuda kişilerin özgürce fikirlerini söyleyip tartışırken bilgi ve fikirlerin serbest bir akışının olması gerektiği ikincisi; kişilerin fikirlerini ortaya koyarken ekonomik çıkar kaygılarından etkilenmemesi ve ekonomi ve piyasanın kamusal alana dâhil olmaması gerektiği sonuncusu da; kamusal alanın hükümet ve

onu oluşturan politikalarından ayrı özerk bir alan olması ve hükümetin ve politikalarının sistemli ve eleştirel biçimde de denetlenmesi gerektiğidir. (Habermas 1997).

1.3 Kanaat Kavamı ve Oluşumu

Eski Türkçesi “ Efkâr-ı umumiye ya da “amme efkari” olup, daha sonraları “kamuoyu” dediğimiz kavramındaki “kamu” teriminin yanındaki “oy” sözcüğünü kanaat sözcüğünün karşılığı olarak kullanıyoruz. (Özbek, 2010: 42). Kanaat sözcüğünün kökenine indiğimizde ise Batıda 18.yüzyıla gelene kadar kanaat sözcüğünün iki anlama geldiğini görüyoruz. Bunlardan birincisi; kesinleşmiş yargı anlamına geliyordu. İkincisi de; ün, şeref, itibar, prestij anlamlarına gelen ifadeler için kullanılıyordu. Bu haliyle kanaat kavramı, kültürel varsayımlar, değerler, inançlar ve önyargılara dayalı yanılgıya ve eleştiriye açık anlamlara geliyordu. Fakat 18.yüzyılla birlikte kanaat ve onun karşıtı olarak konulan eleştiri kavramı bu ikisi birleştirilerek ortadan kaldırılmıştır. Kanaat ve eleştiri karşıtlığı yerine, eleştirel toplumsal tartışma sonucu ortaya çıkan yargı olarak kesinleştirilmiş kanaat yani kamuoyu kavramı geldi. Bu sürece göre bireylerin özel tecrübelerine dayanan kanaatleri, üzerinde tartışılan olay yahut sorun hakkında her türlü bilgiyle donanan bireylerin, eleştirel tartışmalar sonucunda akla dayalı ve adil bir anlaşmaya yani akılcı bir rızaya varılıyordu. Bu durumda akılcı kanaatin oluşması için gerekli en önemli durumdur. Özbek’ in kitabında belirttiği üzere bu sürece göre, tek tek bireylerin özel tecrübelerine dayalı kanaatleri, üzerinde tartışılan soru/sorun hakkında her türlü bilgiyle donanan ve eşit özgür koşullarda tartışıldığı varsayılan bu bireylerin, eleştirel tartışmaları sonucunda dönüştürülüyor. Böylece akla dayalı ve adil bir anlaşmaya, (oydaşmaya/mutabakata) yani rasyonel bir rızaya

varılıyordu. Bu eleştirel süreç sonucu ortaya çıkan kamuoyu, hem bir aydınlanma sürecini hem de sonuçla tartışılan sorun / olay üzerinde kamusal bir anlaşmayı içeriyordu. Akıl ve eleştiriye dayalı kamusal tartışma anlayışı 18.yüzyılın siyasal kamusal alanından önce, 17.yüzyılın ikinci yarılardan itibaren edebi kamusal alan içinde ortaya çıkmıştı. Temelinde ise, aydınlanma düşüncesinin ürünü olan insan haysiyetine ve aklına, bireye inanç yatıyordu. Bu inanca göre, her insan kendi kaderini tayin edebilecek bir iradeye, akla ve kendi kendini geliştirme hakkına, yani aydınlanma hakkına sahiptir. Bu inancın siyasal insana uygulanması, sıradan bireyin akla dayalı tartışma aracılığıyla iyi bir toplum kurulabileceği sonucunu getiriyordu. Eğer kişiler bu bilgi ve eleştirel tartışma sürecine eşit ve özgür koşullarda temel hakların garantisi altında girerlerse, toplumsal meseleler etrafında her seferinde ve herkes açısından adil ve doğru olan rasyonel sonuçlara varabilirlerdi. (Özbek 2010: 42).

Kanaat kavramı ve oluşumu hakkında görüşlerini “Kanaatlerden İmajlara” adlı kitabında belirten Ulus Baker, günümüz toplumunun ve özellikle geç dönem modern toplumların kanaat toplumları ve kanaat sosyolojisi olduğunu belirtiyor. Kanaat kavramını Spinoza’ nın anladığı biçimiyle “ zorunlu yanlısamalar olarak tanımlıyor. Kanaatler, başta görsel medya olmak üzere diğer kitle iletişim araçları ile birlikte dolaşıma sokulan ve tüm bunların kitleler tarafından alınması sürecinde onların bilincine, diline ve sorulara cevap verme pratiklerine yerleşen ve söylemlerin belli bir ideolojilerce üretilen ve şekillendirilen basmakalıplardır. Baker, günümüz toplumunda kanaatlerin sadece söylemler ve ideolojilerle değil aynı zamanda insanların imajlarla düşünen bireyler olmasından hareketle kanaatlerin imajlarla oluşabildiğini dile getirmektedir. Günümüzdeki kanaatlerin

inşa edilişi yahut oluşumu 17.yüzyıl'da Pascal'ın ya da Kant'ın cevabı belli olmayan, tartışma yaratacak insanları düşündürecek sorular yerine cevapları hazır soruların, oluşturulan kanaatlere göre formüle edilen bir hale gelmiştir. Bu da belli kanaatlerin onaylanması meşrulaştırılması işlevini görmektedir. Bu noktada Baker, Berguson'un "soruları sorgulamak" mefhumunu önermektedir. Bu kanaatin sosyal bilimlerinde bir problemi olarak algılanmasına zemin hazırlamaktadır. Baker, mevcut sosyolojinin yaptığı anketleri, kamuoyu araştırmalarını ve buna benzer her şeyi zaten bireylerin zihinlerinde, dillerinde zaten belirlenmiş olan kanaatlerin bir toplamı olduğunu belirterek bunu "kanaat sosyolojisi" olarak tanımlayarak mevcut sosyolojiyi kanaatlerin içinde bir kanaat olarak görmektedir. (Baker 2010).

Kanaat kavramını bu süreçte iktidara deste ve dayanak pozisyonuna geldiğini görmekteyiz. Baker kanaat kavramına ilişkin bu eleştirisini yaparken, Marx'ın insanları toplumu ve çağı anlamak için onların kendileri hakkında ne düşündüklerine değil eylemlerine bakmalısınız sözünden hareketle geliştirmektedir. Bu durumda ayrıca Baker'in kanaat sosyolojisi tanımından sonra geliştirdiği duygular sosyolojisi kavramına da dayanak oluşturmaktadır.

1.4 Türkiye'de Kamusal Alan ve Kanaat Kavramlarının Kullanımı

Türkiye' de 1990'lı yıllardan beri kamusal alan ve kanaat kavramının özellikle akademik çalışmalardaki bağlamı genel olarak demokrasi, devlet, yurttaşlık, sivil toplum, çok kültürlülük, özel kamusal alan ayırımıyken 1990'lı yıllardan sonra iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerle birlikte medya internet iletişim bu bağlamın ağırlık noktası haline gelmeye başlamıştır. Özellikle kamusal alan kavramı 2002 yılında başlayan kamusal alanda türban tartışmaları ile birlikte yazılı ve görsel medyada genişçe yer bulmuş ve bu popülerlikle birlikte

daha yaygın olarak tartışılmaya başlanmıştır. Özbek yazısında, kamusal alan kavramının oldukça yaygın olarak kullanılmasına karşın sosyal, tarih, toplum bilim, politika, bilim ve felsefesi, hukuk, edebiyat, iletişim ve medya bilimleri alanlarında kapsamlı araştırma ve inceleme yapılarak kullanıldığının söylenemeyecek olduğunu belirtmektedir. Kavramın politik yazındaki tartışmalardaki kullanım şekillerine bakacak olursak genel anlamda, kamusal alan kavramının feminist düşünce ve politikalar açısından çoğaltıcı etkileri olduğunu; özellikle de liberal öğretilerde sabitlenen özel alanla ilişkisinin sorgulanmasından yola çıkarak, kamusal alan kadınların görünürlüğünün eşitlik ve adalet, farklılığının tanınması, iletişimsel demokrasi ve kadınlara yönelik şiddet karşıtlığı mücadelesinde öne çıkartıldığını gösteriyor. (Özbek 2010: 38). Bunların dışında gündelik konuşmalarımızda kamu dediğinde aklımıza ilk gelen devlet, devlet idaresi devlet organları, kuruluşları, görevlileri gelmektedir. Halbuki Habermas' ın kamusal alanı tanımlarken kamusal alanın öncelikle devletten kurumlarından bağımsız olarak toplumsal yaşantımızda kamuoyunun içinde olduğu alanlardır. Biz bir yandan kamuoyu'nun halka (umuma) ait olduğunu kamu hizmetinin devlete hizmet olmadığını biliriz. Ama buna karşın yine de kamuoyundaki kamunun kim olduğunu düşünmeden kamuoyunu devlet algısıyla birleştirerek kavramın esasını kaçırarak yanlış anlamda kullanmayı sürdürmekteyiz. Bu nedenden dolayı devlet gücünün kullanıldığı kurumsal yerleri kast ederken kamu erkinin alanı kavramını kullanıp, toplumdaki demokratik katılım ve söylem alanını kastederken kamusal alan kavramını kullanmak doğru olacaktır.

Yukarıda tartışıldığı üzere, kamusal alan kavramı ve kanaat kavramı birbiriyle ilişki halindedir. Habermas'ın dediğine göre, ilkesel olarak kanaatler kamuoyunun hammaddesini oluşturmaktadır. Akılcı bir kamuoyundan bahsetmek

için insanların belli bir konu çevresinde ortak kanaatlerinin olması gerekmektedir. Kanaatler, insanların zihin ve duygularında yatan düşünceler ve tutumların dışarıya yansıyan şekli olsa da, başladıkları noktada ayrı ayrı duran bireysel kanaatlerin değil karşılıklı bir etkileşim filtresinden geçen bir düşünce ve tutumun ürünüdürler. Türkiye’ de kanaat kavramı tam olarak anlaşılammakla birlikte daha çok kanaat önderi kavramıyla eşleştirilip o şekilde kullanılmaktadır. Oysa kanaat kavramı bireylerin her türlü bilgi ve tartışmalar sonucunda akla ve adil bir anlaşmaya dayalı bir süreç sonucunda oluşmaktadır.

2. Twitter, Kamusal Alan ve Kanaat Oluşumu

2.1 Sosyal Paylaşım Ağları ve Twitter

İnternet erişimin yaygınlaşması, enformasyon teknolojileri ve sosyal paylaşım ağları bilgisayarları insanın gündelik yaşamında daha etkin bir araç haline getirmiştir. İnternet erişimi ile, eğitimden sağlığa birçok alanda farklı kimliklerle toplumsal iletişimde bulunma gibi olanaklar mümkün kılınmıştır. Bundan ötürü Manuel Castells’in deyişi ile bireyler artık küresel olarak örülmüş, birbirleriyle bağ(ıntı)lı ağ toplumu içinde yaşamaktadır. (Castells 2005). Facebook, Twitter, Youtube, Flickr, Myspace, Last fm gibi bir çok sosyal paylaşım ağları temel olarak insanların bu mecraları kullanarak içerik oluşturması üzerine yapılanmıştır. Bu içerikler kimi zaman bir müzik videosu kimi zaman bir düşünce ve fikir kimi zamanda bir fotoğraf olabilmektedir. Bunun yanında insanların bu sosyal ağlar aracılığı ile bu içeriklerle etkileşim haline geçebiliyor olması tüm bu sosyal ağları daha da geniş kitleler tarafından kullanılmasını sağlamaktadır. Sosyal paylaşım ağları farklı insanları aynı platform üzerinde buluşturmaktadır. Bunlardan en önemlilerinden birisi de Twitter' dır. Twitter 2006 yılında Jack Dorsey tarafından

geliştirilen bir sosyal ağ ve mikroblog sitesidir. Kullanıcılarına 140 karaktere kadar metinler yazmalarına imkân sunan site ABD seçimlerinde özellikle Barack Obama tarafından ve 2009 yılındaki yerel seçimlerde de siyasetçiler tarafından kullanılmıştır. Bunun yanında Twitter'ın tüm dünyadaki en önemli etkilerinden birtanesi de görüş ve düşüncelerin çok fazla insana ulaşabilmesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan toplumsal hareketlerdir. Arap baharında olduğu gibi insanlar Twitter'ı kullanarak sokağa çıkmışlar ve harekete geçerek yönetimleri devirmişleri. Bu da bu mecranın bünyesinde ne kadar büyük bir gücü barındırdığının en büyük göstergelerinden bir tanesidir. Söylendiği üzere her geçen gün kullanım alanının ve diğer haber siteleri ile olan bağlantılarının artması ile birlikte insanların ülke sorunlarından kişisel görüşlerine, devlet ve hükümet politikalarına kadar geniş bir alanda görüşlerini yayınlamalarına imkân sağlamaktadır. Bu da beraberinde bu paylaşım ağının kamusal alan oluşturup oluşturamadığı ve demokrasinin gelişmesi için yeni bir mecra olup olmadığı sorunsalını beraberinde getirmektedir.

2.1.1 Türkiye’de Twitter Kullanımı

İnternetin yaygınlaşmaya başlaması ve mobil teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte insanların sosyal paylaşım ağlarına katılma ve kullanmaları da günden güne artış göstermektedir. İnsanlar artık günlük hayatlarının her anında akıllı telefonlarından ya da bilgisayarlarından e-postalarını ve sosyal paylaşım ağlarındaki hesaplarını kontrol eder hala gelmeye başlamışlardır. Dünya ile birlikte tüm bu dijital iletişim ağları ülkemizde de yakından takip edilmekte ve hızla hayatımızın bir parçası haline gelmektedir. Bu durumun en yakın örneğini Taksim gezi parkı olaylarında çok net biçimde görülmektedir. İnsanlar medyadan

göremedikleri görüntüleri Twitter aracılığı ile görmüş, tepkilerini bu mecraayı kullanarak göstermişlerdir. Tüm bunların yanında yazdıkları twitler nedeniyle göz altına alınan insanlar dahi olmuştur. Twitter Türkiye'de en yoğun günlerini bu protestolar sayesinde yakalamıştır. Birçok kullanıcı hem Twitter' ı bir örgütlenme sokağa çıkma biçimde kullanmış hem de her ne kadar yalan, yanlış bilgilerde olsa bir haber kaynağı olarakta kullanmıştır. Çoğu zamanda hangi bilginin doğru ya da yanlış olduğu tam olarak bilenememiştir. Türkiye'deki internet kullanıcıları ayda ortalama 50 saatini sanal ortamlarda geçirdiğini düşünürsek bu teknolojilerin ülkemizde ne kadar hızlı yaygınlaştığını da iyi anlayabiliriz. Türkiye' de kullanılan sosyal paylaşım ağlara baktığımızda ise ilk sırayı 32 milyondan fazla kullanıcı sayısı ile Facebook almaktadır. Bunu 9.6 milyon kullanıcı ile Twitter takip etmektedir. Bir önceki yıla göre baktığımızda Twitter' ın kullanıcı sayısını yüzde 33'lük oranla artırdığını görebiliriz.

Sosyal medya alanında gözlemler ve analizler yapan Monitera 2013 yılında yaptığı analizlere göre Türkiye' de günde ortalama 8 milyon tweet gönderiliyor. Bu rakam saniyede 92 tweet' e denk gelmektedir. Bir önceki yıla baktığımızda ise tweet sayılarında yüzde 370 oranla oldukça fazla bir artışın olduğunu görmekteyiz. Twitter üzerinden haber link paylaşımları incelendiğinde, en fazla Hurriyet.com.tr linklerinin paylaşıldığı görülüyor. Hürriyet'i sırasıyla Radikal ve Ntvmsnbc takip etmektedir. Sadece markaların ve gündem maddelerinin değil, neredeyse her kullanıcının kendisine ait birden fazla "hashtag" i varmış gibi görünmesine rağmen, "tweet" lerdeki "hashtag" oranı sadece % 7 olarak belirlenmiş durumdadır. Tüm bu veriler bundan sonraki durumu analiz etmemizde de son derece önemlidir.

(Monitera)

2.2 Twitter ve Kamusal Alan Tartışmaları

İletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler sonucunda ortaya çıkan internet, 1990'lı yıllarla birlikte tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır. İnternet sadece iletişim teknolojileri alanında bir gelişim olarak kalmamış aynı zamanda toplumsal bir dönüşümü de beraberinde getiren en önemli araç haline gelmiştir. İnternetin beraberinde getirdiği yenilikler ve diğer kitle iletişim araçlarından ayrılan yapısı interneti kitle iletişim araçlarının en etkin aktörü haline getirmiştir.

Negroponte tarafından "Bilgi ve enformasyonun aktarılmasında geleneksel iletişim teknolojilerinin sunduğu ölçek ve hız sorununu aşarak, isteyen herkesin istediği bilgiye ulaşmasını sağlayacak olan bir araç olarak tanımlanan internet, " insanların kendi içeriklerini üretebilecekleri ortamlara da zemin hazırlamıştır. (Negroponte 1995). Böylece insanlar internet aracılığı ile demokratik bir katılımın gerektirdiği bilgi ve habere anında ulaşabilecek içerik ve yorumlarını paylaşabilecek bir hale gelmişlerdir. Teorik olarak katılım imkanlarını artıran her düşüncenin özgürce söylenebildiği bu ortamlar kamusal alan tartışmalarına dahil olması sonucunu da beraberinde getirmiştir. İnterneti ve beraberinde getirdiği sosyal paylaşım ağlarının doğrudan demokrasi ve katılım için yeni fırsat olarak gören görüşlerin yanında kamusal alanı tahrip ettiği gibi düşünceler de vardır.

Demokrasi yönüne değinen görüşlere genel olarak bakıldığında; internet ve beraberinde getirdiği sosyal paylaşım ağlarının geleneksel olarak nitelendirilebileceğimiz kitle iletişim araçlarının tersine, ne hükümetin ne diğer siyasi otoritelerin de diğer ticari güçlerin altına giremeyeceğinden bahsediliyor. Bunun gerekçelerini de internetin geleneksel kitle iletişim araçları gibi fiziksel bir yapıya sahip olmaması sürekli olarak gelişim ve katılıma açık bir halde olması ve

içerik kaynaklarının ve miktarlarının denetlenemeyeceği bir sistem olmasını argüman olarak öne sürüyorlar. Tüm bu yeni mecralara olumlu bakış açısıyla bakan önemli düşünürlerin ikisi; Harold Innis ve Marshall McLuhan'dır. İletişim kuramcısı olan farklı birçok alanda araştırma yapan McLuhan teknolojinin iktidarı yayacağını söyleyerek iyimser bir tablo çizmektedir. Innis ise demokratik bir katılımdan söz edilecekse bunun ancak sözün aracılındırılmadığı iletişim ortamıyla mümkün olacağını belirtiyorlar.(Timisi 2003: 14).

Bu görüşlerin aksine eleştirel bir yaklaşım ise, kitle iletişim araçlarının modern dünyada kendi rasyonalitesini politik rasyonalite haline dönüştürdüğünü bu dönüşümün gerisinde teknolojiyi toplumsal / siyasaldan soyutlayan bir sınıflandırıcı ideolojik yapılanmanın olduğunu söylemektedirler. (Timisi 2003: 14). Burada belirtilen bu eleştirel yaklaşımın öncü rolünü oynayan Frankfurt Okulu'nun en önemli temsilcilerinden Habermas'dır. "Habermas demokratik bir iletişim biçiminin oluşturucu öğelerini kamusal alan tartışması çerçevesinde açıklarken, aynı zamanda da iletişim araçlarının siyasi ve ticari iktidarın alanı içinde kamusal alanı nasıl ortadan kaldıran bir işlev yüklediğini açıklamaktadır." (Timisi 2003: 15).

Habermas 17. yüzyılla birlikte kamusal alanın oluşmasında önemli rol oynayan iletişim araçlarının daha sonradan meydana gelen teknolojik gelişmeler ve ticarileşmeyle birlikte bu kamusal alanın bozulduğunu söylemektedir. Kamusal alanı oluşturan kitle iletişim araçlarının ticarileşmeye başlaması ile birlikte yurttaşların kamusal konular hakkındaki düşüncelerinin biçimlendirilmesinde ekonomik kaygıların ön plana çıktığını ve böylece kamusal alanın sağlıklı olarak oluşturulamadığından bahseder.

Genel olarak bakıldığında bir taraftan tüm bu yeni mecraları demokratik katılıma imkan sağlayan bir araç olarak görenler, bir taraftan da Habermas gibi yeni kitle iletişim araçlarının kamusal alanı tahrip ettiği görüşünde olanlar vardır. Fakat Habermas'ın karşısında duran en önemli görüş ise Twitter başta olmak üzere sosyal paylaşım ağlarının yaşamımızın her alanına girmeye başlaması ile birlikte bu mecralar sadece haber ve bilgi sağlama aracı olmadığı aynı zamanda kamusal ilişkilerin gerçekleştiği insanların fikirlerini ifade ettiği bir alan olma özelliğinin olduğudur.

2.3 Twitter ve Kanaat Oluşumu

Twitter'ın kanaatlerin oluşmasında ve dolaşıma girmesinde nasıl bir rol oynadığı durumu da son derece önemli ve üzerinde durulması gereken konulardandır. Daha öncede bahsedildiği üzere, kanaatlerin oluşması için gerekli olan sadece bireylerin ayrı ayrı duran salt olarak düşünce ve tutumları değil, karşılıklı etkileşim neticesinde ortak akıl ve kolektif bir biçimde oluşturulmuş olmasıdır. Bu etkileşim durumunu son dönemde iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerle birlikte dünyada ve Türkiye'de internet ve beraberinde getirmiş olduğu Twitter başta olmak üzere sosyal paylaşım ağlarında görmekteyiz. Tüm bunlar kanaatlerin oluşmasında ve dolaşıma girmesinde son derece önemli mecralar haline gelmiş bulunmaktadır. Bu mecraların bu kadar önemli hale gelmesinin altında yatan en önemli nokta bildiğimiz anlamda geleneksel olarak nitelendirebileceğimiz medyadan farklı olarak, içerik üretebilme durumudur. İçeriğin kullanıcılar tarafından üretilmesi geleneksel medyanın tekeli, sansürcü ve tek merkezli yapısına alternatif iletişim olarak durmaktadır. Örneğin Rasmussen yeni medyanın görece eski olan kitle iletişim araçlarından temel farkını tanımlarken

geleneksel medyanın merkeziyetçi yönünü vurgular. (Rasmussen 2008).

Rasmussen'e göre televizyon radyo ve yazılı basın daha merkeziyetçi ve bilgi gönderen ile bilgi alanın pozisyonlarının daha belirgin olduğu araçlardır. Bu kurucu nitelik üzerinde şekillenen kitle iletişimi aktif ve katılımcı kamusal alan yaratma konularında kısıtlı imkânlarla sahiptir. Fakat yeni medya bu kurucu nitelikten azade oluşuyla bireylerin aktif katılımı için daha açık ve alternatif yaratmaktadır. (Rasmussen, 2008:74). İnsanlar Twitter ve sosyal paylaşım ağları ile birlikte artık sadece medyadan paylaşılan kanaatleri okumuyor bunun yanında kendi kanaatlerini de bu mecralarda belirtebiliyorlar. Bu durum hem fikir paylaşma, oluşturma ve çarpıştırma olanaklarını da yaratmaktadır. Örneğin Miskinov internetin sağladığı e-müzakere (e-deliberation) olanağı ile birlikte bireylerin geleneksel kitle iletişiminde olduğu üzere yukarıdan aşağıya işleyen iletişim süreçlerin pasif algılayıcısı / nesnesi olmaktan çıktıklarını; bu süreçlere aşağıdan müdahale ederek kendilerini ifade edebildiklerini ve gerçekleştirdiklerini vurgulamaktadır. Miskinov' a göre bu süreç kamusal ile özel arasındaki katı ayırımın yeniden tanımlandığı ve erozyona uğradığı yeni bir uğura işaret eder. (Miskinov 2010: 64) Tüm bu süreçler sonucunda günümüzde insanlar kendi kanaatlerini, ya da başka insanların kanaatlerini paylaşabilmekte ve kendi seslerini daha gür bir şekilde duyurabilmektedir. Bu durum bundan sonraki incelenecek durumlarında ana eksenini oluşturmaktadır.

2.4 Geleneksel Medya ve Twitter Karşılaştırması

Geleneksel medya olarak tanımladığımız radyo, televizyon gazete gibi kitle iletişim araçları, internet ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişim ve dönüşüm ile birlikte eksenini değiştirmiş olduğu bir gerçektir. Bu eksen değişikliği

bir yer değiştirme ilişkisi mi yoksa birbirini etkileme mi olduğu soruları son derece önemlidir. Geleneksel medya artık sosyal medyadan beslenmektedir desekte bunun tam tersini de söylememiz gerekir. Birbirleriyle etkileşim halinde olan iki mecradan bahsetmekteyiz. Günüümüzde internet ve özellikle sosyal medya ile birlikte başlayan bu dönüşüm kitle iletişim araçlarını da etkilemektedir. 140 karakterden öteye gidememesi nedeniyle pek çok kişi tarafından eleştirilen Twitter, kullanıcı tabanlı oluşturulan içeriğinde her ne kadar dezenformasyonlar olsada geleneksel medyadan çok daha hızlı büyümeaktadır. Geleneksel medya çağında önce radyo sonra televizyon politik tartişma ve mücadelenin biçimini de temelden değiştirmiştir. Radyo politik figürlerin seslerini evin mahremiyetine taşırken, ardından gelen televizyon o politik figürlerin görüntülerini evin mahremiyetine soktu. Böylece sesten imaj tabanlı bir iletişime geçilerek imaj tabanlı yeni bir medya oluştu. İmaj tabanlı medyanın politik aday ve konuların çerçevesini çizmekte ve bunları göstermekte aşırı bir güç haline gelmesi ile birlikte medya temelli politkanın da ana öncüsü konuma da gelmiştir. İnternetin yaygınlaşması ile birlikte ise, demokrasi için yeni meydan okumalar, yeni krizler, yeni iletişim biçimleri ortaya çıkmaktadır. Twitter' ın geleneksel medya gibi tek bir merkezden yönetilmek ya da doğru, tarafsız haber vermek gibi bir misyonla kurgulanmaması bu iki medyayı birbirinden bir çok açıdan farklı kılmaktadır. Twitter' ın aktif katılımcı bir yapısının olması, insanların birbirlerinin fikir ve düşüncelerine karşı etkileşimde bulunmalarını ve diğer geleneksel medyada olmayan anlık olarak gündeminin çok hızlı bir akış içerisinde hatta kontrol dahi edilemeden ilerlemesi bu mecraanın ne kadar güçlü bir mecra olduğunu göstermektedir. Tüm bu özellikler sayesinde kendi gündemini dahi oluşturmasını da buna ek olarak söyleyebiliriz. Tüm bunları tek tek

değerlendirmek yerine tablo: 1' de görülebilmektedir. Bizim burada daha çok üzerinde duracağımız durum ise demokrasi ve özgürlükler bağlamında olmaktadır.

Twitter	Geleneksel Medya
İki Yönlü Konuşma	Tek Yönlü Konuşma
Gerçek Zamanlı İçerik	Önceden Hazırlanmış İçerik
Aktörler: Kullanıcılar	Aktörler: Ünlüler
Aktif Katılım	Pasif Katılım
Yapılandırılmamış İletişim	Kontrollü İletişim
Şeffaf	Opak
Gayri Resmi Dil	Resmi Dil

Tablo 1 : Twitter Geleneksel Medya Karşılaştırması

Geleneksel medya bir merkezden bir çok alıcıya doğru giden bir modelde yapılanmaktadır. Bunun yanında geleneksel medya ekonomik olarak dev kuruluşlar ya da devlet tarafından yönetilmekte yahut kontrol edilmektedir. Dolayısıyla buna sahip olan ya da yöneten elitlerin veya reklam veren kurumların görüşlerini yansıtmaktadırlar. Bu anlamda tam bir bağımsızlıktan bahsetmemiz mümkün olmayacaktır. Buna karşı Twitter başta olmak üzere sosyal medya çok sayıda kişiyle çok sayıda kişi arasında iletişim kurmayı mümkün kılmaktadır. Yani her kullanıcı Twitter'ı kullanarak kendi görüşlerini birçok kişiye iletebilme olağına

sahiptir. Kullanıcıların Twitter mesajlarını yahut içerikleri gerçek zamanla ulaşmasının yanında içerikler saklanabilir, erişilebilir ve gelecek zamanda yeniden dolaşıma sokulabilmektedir. Dolayısıyla sosyal medya ve Twitter esnek olmasının yanında demokratik iletişim ve katılımın yeni biçimlerini olanaklı hale getirir. Twitter'ın ve beraberindeki sosyal medya mecralarının geleneksel olarak nitelendirebileceğimiz ana akım medyadan en önemli farkı; etkileşimli ve içerik üretebilme durumudur.

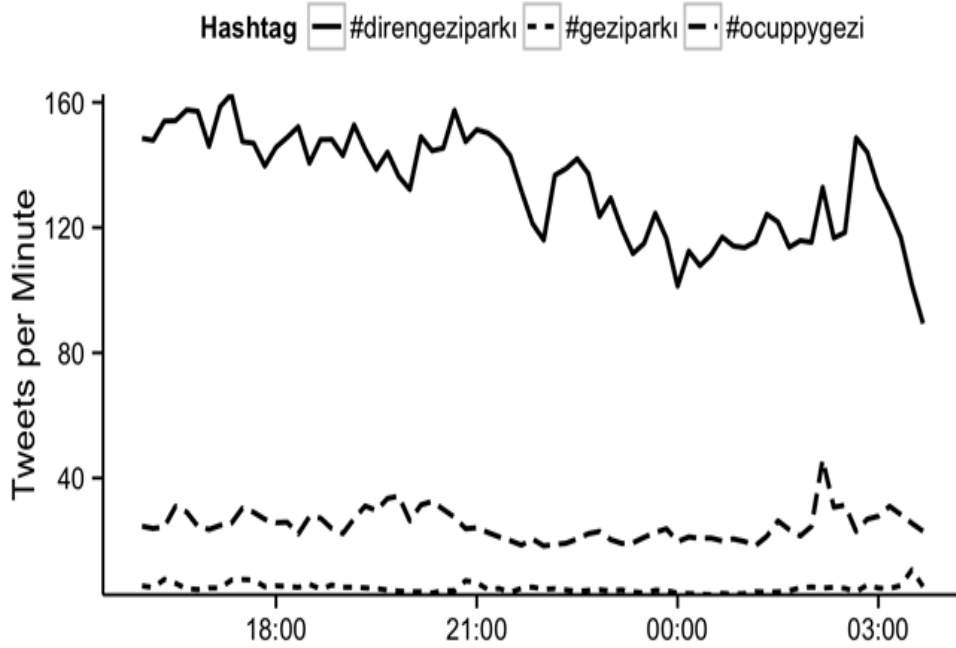
Bunun yanında Twitter'ın geleneksel medyadan ayrı olarak kendi gündemini yaratma durumu da üzerinde durulması gereken önemli bir farktır. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyeleri Öğr. Gör. Dr. Başak Değerli, Doç. Dr. Cem Sütçü, Öğr. Gör. Dr. Çiğdem Aytekin, Doç. Dr. Erhan Akyazı, Doç. Dr. Necmi Emel Dilmen, Yrd. Doç. Dr. Tolga Kara ve Şafak Kara "Sosyal Medya Ölçümleri Projesi" çerçevesinde Türk jetinin Suriye tarafından düşürülmesi üzerinden 22 Haziran – 21 Temmuz 2012 tarihinde 35 bin kişinin 120 bin twiti inceleyerek sosyal medya ve geleneksel medyanın farkını ortaya koymuşlardır. Bu çerçevede "Acaba sosyal medya ile geleneksel medya ne kadar örtüşüyor" sorusu üzerinden toplam 35.00 kişiye ait 106.450 twitin yanısıra 143 haber içerisinde 9 ulusal gazete, 67 köşe yazısı ve haber yorumları incelenmiş ve bu karşılaştırma sonucunda sosyal medya ile geleneksel medya yüzde 36 benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Araştırmada yer alan Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Bilişim Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Cem Sefa Sütçü de Suriye kriziyle ilgili Türk jetinin düşürülmesi olayına ilişkin sosyal medyada konuşulanlarla geleneksel medyada yazılanların sadece üçte bir benzerlik gösterdiğini vurgulayarak şunları söylemiştir: "Sosyal medya ile geleneksel medya gündeminde muhakkak farklılıklar var. Geleneksel medya gündemi, biraz da "resmî gündem" dediğimiz

gündem oluyor. Halkın nabzını tutmak açısından sosyal medya çok farklı özellikler ve fırsatlar sunuyor. Bu gündemin farklılaştığını ve ilerde Twitter kendi başına bir medya haline gelecek. (Kumral O. 2013). Burada üzerinde durmamız gereken en önemli nokta; Doç. Dr. Cem Sefa Sütçü' nün de dediği üzere geleneksel medya ile Twitter başta olmak üzere sosyal medyanın gündeminin birbiriyle tamamen aynı olmaması, Twitter'ın geleneksel medyadan ayrı olarak kendi gündemini yaratabilmesi durumudur. Bu da Twitter'ı alternatif bir medya haline getirmektedir.

2.4.1 Twitter: Alternatif Medya

Yeni teknolojinin ve demokrasinin savunucuları, yeni iletişim teknolojilerinin ana akım medya ve politikadan dışlanmış gurup ve bireylere, olağan politik tartışma spektrumunda yer almayan fikirleri yayma ve genellikle muhalif fikir ve gruplara kapalı tutulan tartışma ve dialoglara katılma olanağı veren araçlar sunduğunu öne sürmektedirler.(Özbek 2010: 715). Bu açıdan bakıldığında günümüzde geleneksel olarak nitelendirdiğimiz medyanın radikal ve muhalif düşünce ve fikirleri dışladığını, gündeme getirdiğinde ise içeriğini belirli bir çerçeve içerisine yerleştirerek yansıttığını söylememiz yanlış olmayacaktır. Geleneksel medyanın bu durumu Twitter başta olmak üzere sosyal medyayı alternatif bir medya haline getirmektedir. Herhangi bir mesele çevresinde geleneksel medyada seslerini fikirlerini, düşüncelerini yeterince duyuramayan bireyler yahut toplulukların Twitter' ı kullanarak seslerini duyurduğunu görmekteyiz. Bunun günümüzdeki en yakın örneğini 28 Mayıs 2013 tarihinde Taksim gezi parkı olaylarında çok net biçimde görmüş bulunmaktayız. Sosyal medya ve özellikle Twitter' ı meşgul eden Taksim gezi parkındaki olaylarda geleneksel medyanın bu olayları yeterince yansıtmaması, sessiz kalması sonucunda belirli hastag' ler aracılığı ile kendi

tepkilerini, görüşlerini yahut yardım çağrılarını bir çok kişiye ulaştırabilmiş bununla birlikte kendi içerikleri olmasa dahi başka kullanıcıların içeriklerini dolaşıma sokmuşlardır. Böylece tek bir merkezi olmayan büyük ekonomik güçlerin ve devletin kontrolünden bağımsız çoğulcu bir iletişim modeli mümkün olmaktadır. New York Üniversitesi Sosyal Medya ve Sıyasi Katılım (SmaPP) laboratuvarının Türkiye’de yaşanan Gezi protestolarının Twitter’da yarattığı trafiği ölçmesi sonucunda 24 saatte en az 2 milyon tweet atıldığını ortaya koydu. Türkiye’nin dört bir yanına yayılan Gezi Parkı protestoları, Cuma gününden itibaren Twitter’da inanılmaz bir trafik oluşturmuştur. (“Gezi parkı için 24 saatte 2 milyon tweet” 2013).

Tablo

2 : 31 Mayıs 2013 Günü Yaşanan Tweet Yoğunluğu

Ayrıca aynı raporda, Türk kullanıcıların akıllı telefonlarıyla sürekli video ve fotoğraf paylaştığı belirtilmiş, Batı medyasının da bu verilerden haberlerinde yararlandığı ifade edilmiştir. Protestocuların yerel medyaya olan tepkisi de tweet'lere yansdı. Araştırmaya göre, 24 saat içinde #BugünTelevizyonlarıKapat hashtag'i 50 bin tweet almış olduğu görünmektedir. Tüm bu anlatılanlar ve raporlar sonucunda anlaşılacağı üzere Twitter geleneksel medyaya alternatif bir medya olarak yayın yapar duruma gelmiştir. Tüm bu değişim ve dönüşüm süreci, dev medya kuruluşlarının güçlerini belli bir oranda kırılmasına, politik iletişimin belli merkezlerin tekelinden çıkmasına ve Twitter'ın hem kaynağı, içeriği açısından hem de etkisi açısından çeşitlilik kazandırmasına zemin hazırlamıştır.

3. Bulgular

3.1 Araştırma Methodu

Bu tez çalışması, Türkiye gündemini uzun süredir meşgul eden Ergenekon davası ile ilgili 18.03.2013 tarihinde yapılan duruşmada aralarında generallerin de bulunduğu 96 sanık hakkında verilen mütalaa kararını örnek olay olarak seçmiştir. Bu örnek olayın hem geleneksel medyadaki hem de Twitter'daki yansımalarına bakılarak konuşulma oranları, en çok paylaşılan görüşler, tartışmalar, incelenilerek Twitter'ın kanaat oluşumu ve kamusal alan oluşumu sürecinde etkisi açıklanmaya çalışacaktır.

İncelenecek olan olay analizinde seçilen ortamın Twitter olması nedeniyle kullanılacak araştırma methodu olarak 1990'lı yıllarda Kanadalı akedemisyen olan Robert V. Kozinets' in geliştirmiş olduğu netnografya kullanılmıştır. Netnografya en basit şekliyle internet mecrasında uygulanan etnografya araştırma methodu olarak tanımlanmaktadır. (Sandlin 2007: 288). Netnografyayı, kültürel antropoloji

gelenek ve tekniklerini bilgisayar tabanlı iletişimler sayesinde ortaya çıkan topluluklara uyarlayan yeni bir kalitatif araştırma metodu olarak tarif etmek doğru bir yaklaşım olacaktır. (Beckman, Langer 2005). Netnografinin çalıştığı alan olan internetin diğer etnografya sahalarına oranla çok daha kolay erişilebilir nitelikte olduğu bilinmektedir. İnternet sahasının sağladığı bu avantaj, netnografinin ortamları daha doğal biçimde gözlemlemesine olanak sağlamaktadır (Langer ve Beckman, 2005: 200). Ayrıca araştırmacının önceden belirleyerek dayattığı ve dolayısıyla da sınırlandırdığı cevap seçeneklerinden oluşan anketlerle yürütülen geleneksel araştırma metotlarının aksine çevrimiçi ortamları temel alan netnografyada semboller, anlamlar, etkileşimler ve sosyal yapıları içeren çok daha geniş bir veri zenginliği bulunmaktadır (Rokka, 2010: 384; Dholakia ve Zhang, 2004: 1).

3.2 Veri Toplama Yöntemi

Etnografyadan türeyen diğer metodlar gibi netnografya da çeşitli veri toplama tekniklerini barındırmakta ve bu geleneksel tekniklere ek olarak internetin sosyal mecraların el verdiği üzere yeni tekniklerden ve verilerden yararlanmaktadır. Twitter, Youtube, Flickr gibi sosyal ağlar belirli kelimeler yoluyla arama seçenekleri sunmaktadır. Tüm bunlar her gün ortaya çıkan yeni sosyal mecraları netnografya uygulaması için uygun hale getirmektedir. İstenilen kelimeler çerçevesinde arama yapılarak istenilen verilere ulaşılabilmektedir. Netnografya araştırma metodunda üç türde veriden bahsedilmektedir. Bu çalışmada kullanılacak olan veri, çevrimiçi ortamda hala hazırda var olan ve araştırmacının herahnağı bir katılımı olmaksızın elde edilen ve “arşivsel veri” şeklinde adlandırılan verilerdir. Bu verilere hem eş zamanlı olarak hem de daha sonradan “Twitter Search”

aracılığı ile arşivsel olarak ulaşılmıştır. Tüm verilerin toplanmasının imkansızlığının olduğu bu durumda belirli anahtar sözcükler ve hashtag'ler belirlenmiş bunlar çerçevesinde olan veriler bir araya toplanmıştır. Bunun yanında geleneksel medya olarak tanımlayabileceğimiz medya kuruluşlarının internet sitelerine girilerek hem gazete manşetlerine, o gün itibariyle köşe yazarlarının yazdıkları yazılara ve televizyonların haber içeriklerine ulaşılmış ve bu veriler bir arada toplanmıştır.

3.3 Verilerin Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çevrimiçi ortamların bir parçasını oluşturan özellikle sosyal medya ağlarında büyük bir veri yoğunluğu söz konusudur. Bu veriler arasından hangilerinin gerekli olduğu ya da hangilerinin dışarıda bırakılması gerektiği son derece önemlidir. Bu çalışmada “Twitter Search” , “Twittürk” siteleri kullanılarak 18 Mart 2013 – 19 Mart 2013 tarihleri arasında “ergenekon”, “ilker basbug” anahtar kelimeleri ile yapılan aramalar sonucu ortaya çıkan içeriklere ulaşılmıştır. Bunun yanında yine aynı tarihte kullanıcıların oluşturduğu “PaşayaMüebbet TeroristeÖzgürlük”, “Silivrizindaniyıkılacak” “İlker Başbuğ'a” hashtag'leri ile gönderilen tweet'ler bu araştırmaya dahil edilmiştir.

3.4 Araştırmanın Etiği

Birçok araştırmacı netnografyanın en önemli ve karmaşık durumunun araştırma etiği olduğu üzerine durmaktadır. Bu konuda tam olarak bir fikir birliğine varılamaması bu durumu daha da bir problemlili hale getirmektedir. Hem bu mecraların araştırmalarda yeni kullanılmaya başlaması hem de mecraların yeni mecralar olması tüm bu sorunları oluşturmasında etkili olmuştur. Çevrimiçi

ortamın yapısı itibariyle üyelerin iletilerini kamuya açık olarak kılmakta ancak araştırmacıların ulaşabildiği her veriyi çalışmasına dahil etme gibi hakkın sahip olması tartışmalı bir konu olarak görülmektedir. (Langer ve Beckman, 2005: 195; Beaven ve Laws, 2007: 131). Bunun yanında dahil ettikleri içeriklerin sahibi olan insanların anonim yahut gerçek isimleri / takma isimleri ile birlikte kullanılıp kullanılmaması konusunda da tam bir fikir birliğine varılamamış durumdadır. Kimi araştırmacılar, çevrimiçi ortamları bir kamusal bir iletişim olarak tanımlarken kimileri de bu ortamları özel bir iletişim ortamı olarak tanımlamaktadır. Kamusal olarak tanımlayan araştırmacılar kullanıcıların gerçek isimlerinin / takma isimlerinin kullanılmasının etik bir soruna yol açmayacağını düşünmekteyken özel iletişim alanı olarak düşünen araştırmacılar kullanıcıların anonim olarak kalmasının etik açıdan daha doğru olacağı görüşüne destek olmaktadır.

Bu çalışma; çevrimiçi olarak adlandırılan sosyal paylaşım ağlarını kamusal bir iletişim alanı olarak görmekte ve kamusal iletişim kapsamında olan bilgilerin kullanımını için bir izin istenmesinin anlamlı olmadığını düşünerek araştırdığı konuyla alakalı verileri gerçek isim / takma isim ile birlikte sunmaktadır.

3.5 Ergenekon Davasında Alınan Mütalaa Kararı

Uzun zamandan beri Türkiye gündemini meşgul eden Ergenekon Davası'nın 281. duruşmasında savcıların hazırlamış oldukları mütalaa'yı mahkemeye sunmasıyla birlikte mütalaa'nın içeriğinde olan cümleler Türkiye gündemini bir anda değiştirmiştir. Özellikle mütalaa'nın içeriğinde "Ergenekon örgütünün sabit olduğu tespit edilmiştir" cümlesinin bulunması ve eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ ile birlikte milletvekillerinin de aralarında olduğu 64 tutuklu sanık için

ağırlaştırılmış müebbet ceza istenmesi, hem yazılı ve görsel medyanın hem de sosyal medyanın ana gündemine oturmuş oldu.

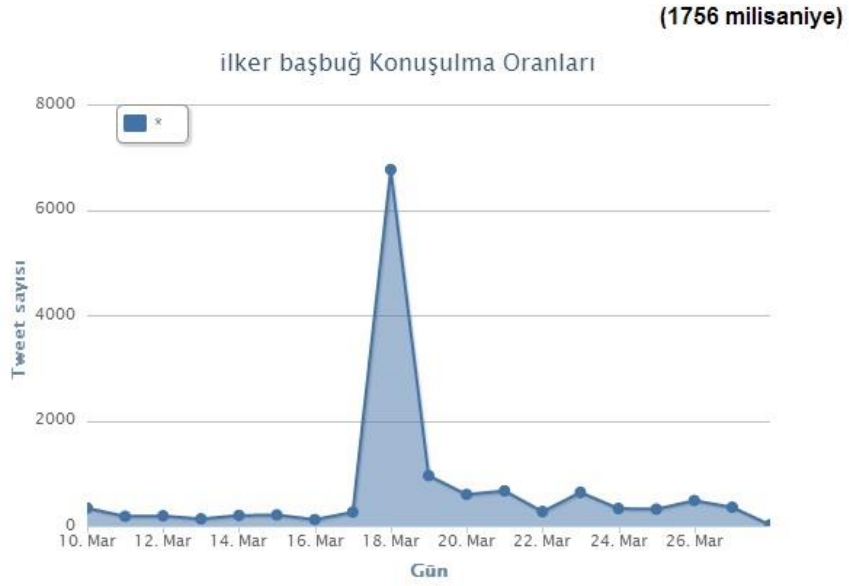
Alınan bu mütalaa kararının ilk olarak haber sitelerinde ve görsel medyada duyulması ile birlikte birçok farklı mecralarda en çok aranan, konuşulan, tartışılan bir konu haline geldi. Özellikle mütalaa kararının alındığı tarih olan 18.03.2013 itibariyle Twitter başta olmak üzere birçok paylaşım ağlarında bu olay hakkında özellikle tepkiler ve görüşler belirtilmiştir. Aynı tarih itibariyle PaşayaMüebbet TeroristeÖzgürlük, İlker Başbuğ'a "hashtagleri" ile Twitter da en çok paylaşılan ve üzerinde görüş belirtilen konu olarak Türkiye gündemi TT "Trend Topic" listesine girmiştir. (Şekil:1) Bunun yanında Twitter' da aynı tarih itibariyle Ergenekon ve İlker Başbuğ kelimeleri kullanılarak atılan tweet oranlarının oldukça fazla olduğunu şekillerde görebilmekteyiz.(Şekil: 2, 3)

Gündem	
 Sponsorlu	>
#SanaBirşeySöyliyorum	>
#98YılÖnceBugün	>
#yokluğunda	>
#kardeşçetakipleşiyoruz	>
#BüyükTakipleşmeOrganizasyonuBaşlıyorFENERBAHÇEli	>
Hürriyet'i Sow'dan ÖzürDileyene KadarAlmıyoruz	>
110Yıldır ŞEREF	>
PaşayaMüebbet TeröristeÖzgürlük	>
İlker Başbuğ'a	>

Şekil 1: 18.03.2013 Tarihli Twitter Türkiye Gündemi

Şekil 2: Ergenekon' un Twitter' da Konuşulma Oranları

Şekil 3: İlker Başbuğ'un Twitter'da Konuşulma Oranları

Bunun yanında internette ve “Google” arama motorunda haber başlıkları bağlamında “ilker basbug” ve “ergenekon” anahtar sözcükleri ile bir aylık dönemde

yapılan aramalara baktığımızda 18 Mart 2013 günü itibariyle en yoğun aramaların yapıldığını görmekteyiz.

Şekil 4 : “Ergenekon” kelimesinin Google Aramalarındaki Oranı

Şekil 5 : “ilker basbug” kelimesinin Google Aramalarındaki Oranı

Olay üzerindeki tüm bu tartışmalar, görüşler ve 4.5 yılı aşkın süredir sürmesine rağmen hala Türkiye gündemini meşgul etmesi, çoğu vatandaş tarafından

olayla alakalı bir şeyler düşünüp söylemesini de beraberinde getirmektedir. Bu durum da benim bu olayı analize etmemdeki en önemli nedenlerdendir.

3.6. Veri Toplama ve Analizi

3.6.1 Ergenekon Davasında Alınan Mütalaa Kararının Medya Yansımaları

25 Temmuz 2008 tarihinde ilk davanın açılmasıyla birlikte başlayan bu dava sürecinde alınan mütalaa kararı, sürecin bir parçası olarak ele alınıp kamuoyunda da süreçle birlikte değerlendirilip haber yapılmıştır. 18.03.2013 tarihinde alınan mütalaa kararının açıklanması ile birlikte görsel medya ve haber siteleri başta olmak üzere medya kuruluşları haberi flaş gelişme olarak anında internet sitelerinden, televizyon ve radyo yayınlarından aktararak kamuoyuna duyurmuşlardır. Bunun yanında 19.03.2013 tarihinde yayınlanan gazeteler manşetlerinden bu kararı kamuoyuyla paylaşmışlardır.

Hem yazılı ve görsel medyaya hem de haber sitelerinde dava ile ilgili yazılan haber başlıklarını ve içerikleri incelediğinde; genel olarak üzerinde durulan tartışılan ve görüş belirtilen nokta savcının vermiş olduğu "Ergenekon terör örgütünün varlığının sabit olduğu anlaşılmıştır" ifadesi ve istenilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarının varlığıdır. Bu iki nokta medya tarafından oluşturulan haberlerin de ana başlığını ve eksenini oluşturmuştur. Bunun yanında özellikle müebbet hapis istenenlerinin arasında Eski Genelkurmay Başkanı'nın ve tutuklu milletvekillerinin de bulunması bu konuyu daha da önemli ve üzerinde tartışılan ve konuşulan bir hale getirmiştir. Mütalaa kararının açıklanması ile başlayan ve medyaya yansıdığı şekilde devam eden bu sürece köşe yazarlarının da katılması ile birlikte görüş ve düşüncelerin açıkça ifade edilmeye başladığını görmekteyiz.

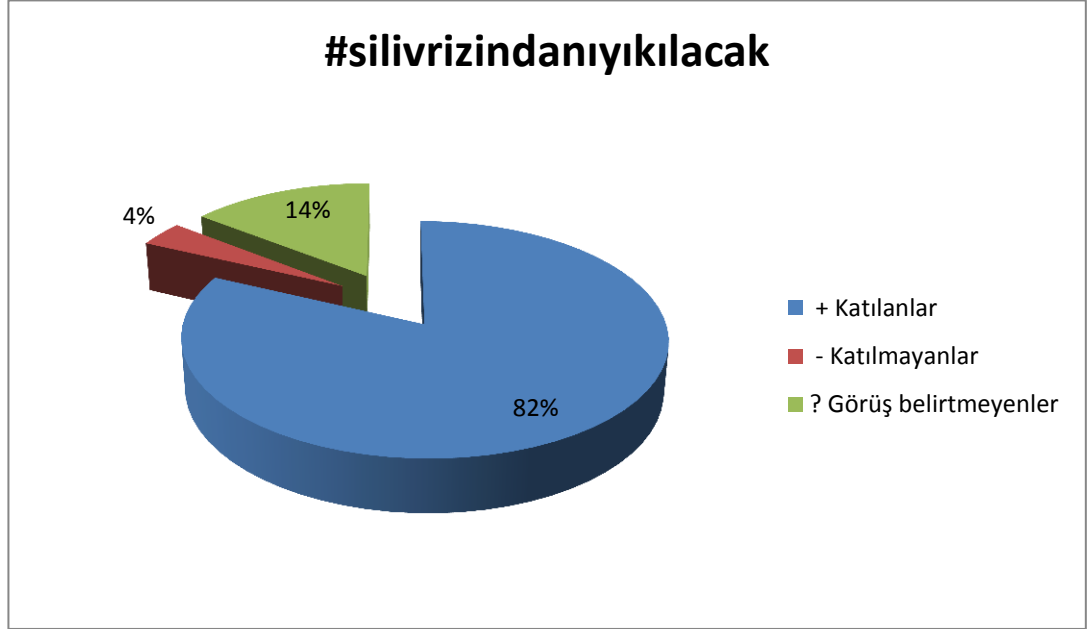
İncelenen bu olay etrafında oluşturulan görüş ve düşüncelere baktığımızda birbirine tamamen zıt iki nokta öne plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi; verilen mütalaa kararının tamamen haklı gerekçelere dayanarak verildiğidir. Diğeri de buna tamamen zıt olarak; verilen kararın tamamen uydurma temelsiz ve aslı olmadığıdır. Mütalaa kararının tamamen haklı gerekçelere dayanarak verildiği kanaatinde bulunanlar, Milletvekili veya şöhret yapmış gazeteci olmanın adalet ve hukuk karşısında bir anlam ifade etmediğinin üzerinde durmaktadır. Bu davada yargılanan insanların suç işlenmiş oldukları delillerle desteklenmesine rağmen savunma yapmak yerine bunu bir ideolojik mücadeleye çevirdikleri üzerinde durmaktadırlar. Aralarında Oktay Ekşi, Taha Akyol, Ertuğrul Özkök gibi gazeteci ve köşe yazarlarının bulunduğu mütalaa kararına tamamen karşıt olanlar ise bu mütalaa kararlarının dinlenmeden, savunulup bir temele oturtulmadan verildiğini ve tamamen uydurma olduğunu düşünmektedirler. Bu kanaatlerini de mahkeme de yeterince söz alamadıklarına kendilerini ifade edemediklerine, davada birçok eksiklikler ve usul hataları yapıldığına, 2270 sayfalık mütalaa sanık avukatlarının dahi okuyamadıkları gibi gerekçeleri sunarak temellendirmektedirler.

Medyaya yansıyan ve birbirine tamamen zıt olarak oluşturulan bu kanaatler bundan sonra yapılacak özellikle Twitter olmak üzere sosyal paylaşım ağları üzerinden yapılan tartışmaların da ana eksinini oluşturmaktadır.

3.6.2 Ergenekon Davasında Alman Mutalaa Kararının Twitter Yansımaları

Ergenekon Davası ve Twitter ilişkisi mahkeme salonunda olan insanların mahkeme devam ederken Twiter üzerinden yazdıklarını anlık olarak paylaşmasıyla birlikte başlamıştır. Daha sonrasında mütalaa kararının açıklanması ile birlikte özellikle bu karara olan tepkiler Twitter başta olmak üzere sosyal paylaşım ağları

üzerinden yoğun olarak başlamıştır. Twitter' da bu mütalaa kararı ile ilgili kullanılan anahtar kelimeler ile arama yapıldığında konuşulma oranlarının 18 Mart tarihi itibarıyla en üst seviyeye geldiğini görmekteyiz. (Şekil: 4,5) Özellikle üzerinde durulması gereken bir konu da oluşturulan #silivrizindanıyıkılacak "hashtag" i ile birlikte insanlar konu hakkında olumlu ya da olumsuz düşüncelerini bir çatı altında paylaşmasıdır. Bu durum hem bu konuda görüş belirten insana diğer insanların diğer insanların düşündükleri fikirlerinin neler olduğunu göstermesi açısından hem de tüm fikir ve düşüncelerin birlikte değerlendirilmesi açısından son derece önemlidir. "silivrizindanıyıkılacak" hashtag'ı ile paylaşılan görüşleri, bu görüşe katılanları (+), bu görüşe katılmayanları (-), ve görüş hakkında bir bildirimde bulunmayan kullanıcıları da (?) olarak kodlayarak analiz ettiğimizde aşağıdaki gibi bir tablo çıkmaktadır. (Tablo: 3)

Tablo 3: #silivrizindanıyıkılacak Hashtag' li İçeriklerin Analizi

Tabloda gördüğümüz üzere #silivrizindanıyıkılacak hashtag' i ile paylaşılan twitlere baktığımızda bu hashtag'i paylaşan kullanıcılarının büyük bir kısmının silivri

zindanı yıkılacak görüşüne destek çıkmaktadır. Sadece % 4' lük bir kısmının bu görüşe katılmadığını görüyoruz. % 14' lük kısım ise hiçbir görüşe katılmadan sadece fotoğraf, video ya da haber paylaşmıştır. #silivrizindanıyıkılacak hastag' i ile birlikte belirtilen twitlerin içeriğine baktığımız zaman ise bu görüşü destekleyenlerin büyük bir çoğunluğunun insanları harekete geçirmek için sert söylemlerde bulduklarını görmekteyiz. 8 Nisan 2013 günü yapılacak duruşmayı kastederek 8 milyon kişinin orada olması gerektiği mesajı görüşlerinden anlaşılmaktadır. Silivri zindanı yıkılacak ya da Silivri'yi bir zindan olarak görenlerin yanında bu duruma tepki veren insanların varlığından da söz etmemiz gerekir. Zaman zaman bu görüşün karşısında olan insanlar tepkilerini bu görüşü savunan insanların yazmış olduğu içeriklere karşı cevap vermesiyle birlikte bu bir tartışma halini de almaktadır. Fakat bu tartışmalara baktığımızda akılcı bir tartışma durumundan uzak düşüncelerin daha sert bir biçimde desteklenmesi şeklinde olduğunu görmekteyiz.(Şekil: 6, 7)

M. İlker Yücel @milkeyucel 18 Mart
Vatani savunabilmek için devrimci, devrimci olabilmek için vatanseverlik dönemi başlamıştır. pic.twitter.com/7XdMm6Bn4K
#SilivriZindanıYıkılacak
gmze ylmz tarafından takip ediliyor
Kapat Yanıtla Retweetle Favorilere ekle Daha fazla

75 RETWEET 11 FAVORİ

4:21 PM - 18 Mart 13 · Detaylar

@milkeyucel adlı kişiyi yanıtla

Alaettin Morgül @AlaettinM 18 Mart
@milkeyucel Bitmeyen şey başlamaz Yücel kardeş; daha doyurucu sloganlar geliştirelim.+
Aç

Alaettin Morgül @AlaettinM 18 Mart
@milkeyucel Ayrıca,komutanların pişmanlık yasasından faydalanmalarına gerek kalmazdı,gurur yapmayıp sadece bildiklerini söylediler de yeterdi
Aç

Çiğdem Boğa @boa_idem 19 Mart
@milkeyucel güleriz ağlanacak halimize:(
Aç

Şekil 6: . #silivrizindanıyıkılacak Hastag' li Yapılan Tartışmalar

Şekil 7: #silivrizindanyıkılacak Hashtag' li Yapılan Tartışmalar

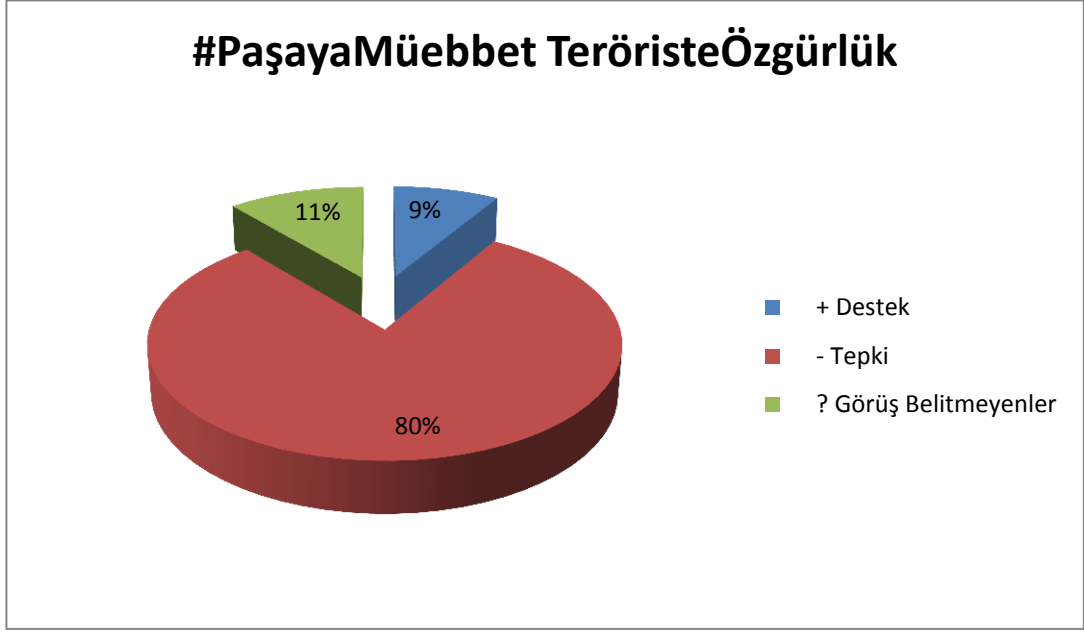
Bunun yanında #silivrizindanyıkılacak hashtag'i ile paylaşılan twitlere baktığımızda en çok halk, Atatürk, yurtsever kelimelerinin kullanıldığını görmekteyiz. Bu durumda bu görüşlerin eksenini büyük oranda göstermektedir. Sadece #silivrizindanyıkılacak hastagi değil PaşayaMüebbet TeröristeÖzgürlük ve ilker basbug' a hashtag'lerinin de Türkiye gündeminde Trend Topic listesine girmesi birçok kullanıcının bu konu hakkında görüş belirtmesini de beraberinde getirmiştir. (Şekil: 8)

İlgili aramalar	
mustafa balbay	>
#silivrizindanıyıkılacak	>
110yıldır seref	>
hakki'mızla	>
ilker basbuğ'a	>

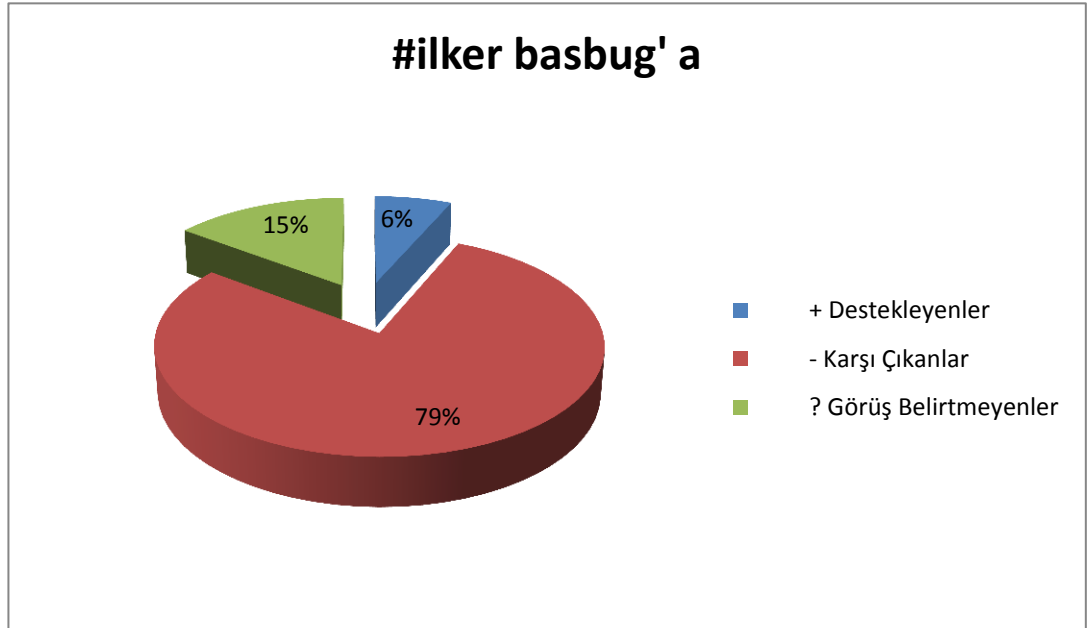
Şekil 8: Twitter' da Açılan Hastag'ler

Mahkemenin verdiği mütalaa kararıyla birlikte başlayan süreçte paşaya müebbet teröriste özgürlük düşüncesinin karşısında olanlar ve eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ' a istenen müebbet hapis kararını oluşturdukları #PaşayaMüebbet TeröristeÖzgürlük ve #ilker basbuğ' a hastag' i altında düşüncelerini paylaşmışlardır. (Tablo:4, 5) Her iki hastag altında paylaşılan görüşlere baktığımızda görüşlerin %80 gibi büyük bir çoğunluğunun hem mütalaa kararında İlker Başbuğ' a istenen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hem de bu durumu paşaya müebbet ve teröriste özgürlük düşüncesiyle birleştirilerek her iki görüşe de tepkilerini düşünceleri ve attıkları twit'ler ile birlikte göstermişlerdir. Bu tepkilerin ana eksenine baktığımızda ise, adil bir yargılanmanın olmadığını, Türk ordusuna komutanlık etmiş bir insanın nasıl terörist olarak gösterilip yargılanabileceğini, tüm bu olanların altında hükümetin yattığı düşüncesini görmekteyiz. Bu tepkinin karşısında duran ve adaletin her ne olursa olsun kimseye bir ayrıcalık tanınmayacağı düşüncesinde olanlar da genel olarak düşüncelerini bu bağlamda dile getirmektedirler. Hiçbir görüş belirtmeyenler ise, sadece mütalaa kararında istenen müebbet hapis cezasını duyurduklarını ya da resim, video gibi paylaşımlarda bulunmuş olduğunu görmekteyiz.

Hem PaşayaMüebbet TeröristeÖzgürlük hem de #ilker basbuğ' a hastag' i altında paylaşılan görüşlere baktığımızda en çok kullanılan kelimelerin; adalet, vatan ve hükümet kelimeleri olduğunu görüyoruz. Bu da bu görüşün eksenini göstermesi açısından son derece önemlidir.

Tablo 4: #PaşayaMüebbetTeröristeÖzgürlük Hastag' li İçeriklerin Analizi

Tablo 5: #ilker basbuğ' a Hastag' li İçeriklerin Analizi

Tüm bu araştırdığımız mütalaa sürecinde istenen kararlarla birlikte Twitter’da oluşan tüm bu görüşlere, içeriklere baktığımızda en çok kişi tarafından paylaşılan görüş veya içeriklerin neler olduğunu görmekteyiz. Bu durumun insanların ya da kullanıcıların kanaat oluşturmalarında etkili olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. (Şekil: 9, 10)

ilker başbuğ için twitter sonuçları: 1154 tane

The image shows a list of tweets from Twitter, each with a profile picture, name, and text. The tweets are sorted by retweet count. The top tweet is from @lubeayar with 306 RTs. The text of the tweets is as follows:

- lubeayar** (306 RT): bi 18 mart günü vardığımız nokta şu;abdullah öcalan 'başçı lider', ilker başbuğ 'teröristbaş'..
- kerinyilmazdal** (270 RT): İker Başbuğ'a müebbet istenirken, 3. heyet imralıda apo piçinin özgür olacağı günü konuşuyor ! Sizin adaletinizi sikeyim
- yusufhalacoglu** (248 RT): İker Başbuğ teröristse örgütüyle görüşsün,mektup yazsın,masaya oturun.Apoya uygulamanızı,kişi Türk olunca neden uygulamıyorsunuz?
- tolgazengin** (229 RT): Abdullah Öcalan'ın "baş elpisi", İker Başbuğ'un "terörist" olduğu ülkede, Fenerbahçe'nin şikeci, Galatasaray'ın tertemiz olması normal.!
- TerbiyesizHerif** (211 RT): İker Başbuğ'a müebbet istemi şaşırtmadı! Türk bayrağı açanların gözaltına alınıp PKK paçavrası açanların alkışlandığı ülkede normal!
- baristerkoglu** (175 RT): Savcılar Tuncay Özkan'a, İker Başbuğ'a müebbet, AKP'li Süleyman Esen'e beraat isteyerek "terohlerini" gösterdi.
- TuhafAmaGercek** (167 RT): Ergenekon davasında İker Başbuğ, Hasan İğsız, Nusret Taşdeler, Hurşit Tolon ve Tuncay Özkan için ağırlaştırılmış müebbet hapis istendi.
- sedatlaciner** (141 RT): İker Başbuğ'un boru dediği silahın ne işe yaradığını da toplum böylece görmüş oldu.

Şekil 9: Mütalaa Kararı Ardından En çok Retweet Alan Görüşler

ergenekon için twitter sonuçları: 2647 tane

The screenshot displays seven tweets from Twitter, each with a profile picture, name, and content. The tweets are arranged vertically and include the following information:

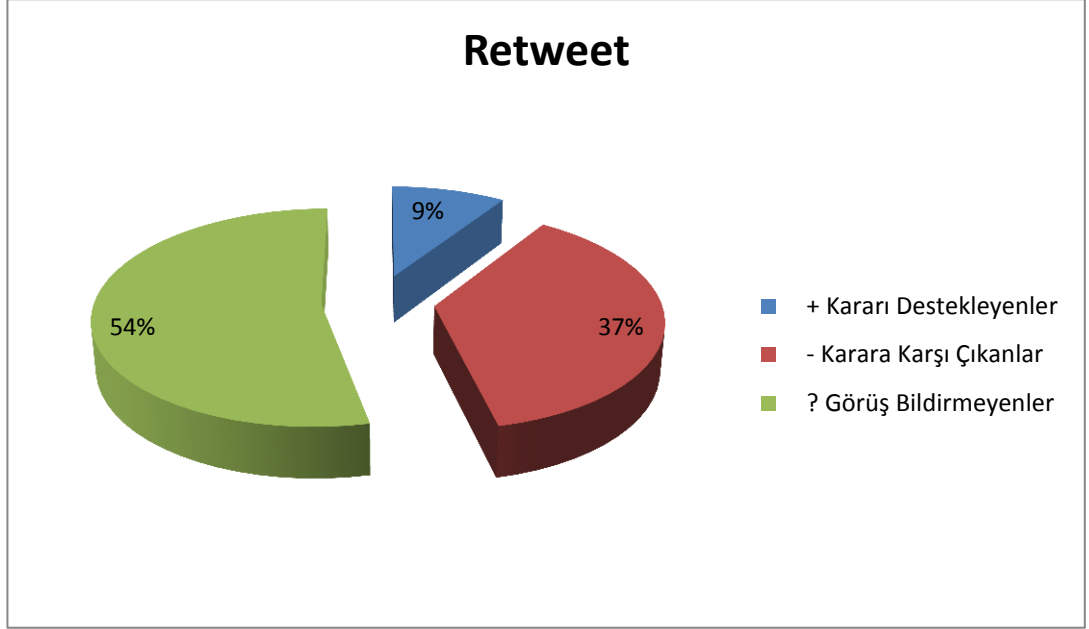
- sezimozadali** (200 RT): Ergenekon davasının hem gizli tanığı hem sanığı 8 erkek çocuk tecavüzcüsü Yüksel Dilsiz etkin pişmanlık yasasından faydalanmış!
18.03.2013 19:27
- sevvalsam** (168 RT): Bu Hesaba Türkiye Cumhuriyetinin Bölünmez Bütünlüğü Adına Siber Ergenekon Tim Tarafından El Konulmuştur.
07.03.2013 21:47
- TuhafAmaGercek** (167 RT): Ergenekon davasında İlker Başbuğ, Hasan İğsız, Nusret Taşdeler, Hurşit Tolon ve Tuncay Özkan için ağırlaştırılmış müebbet hapis istendi.
18.03.2013 14:58
- baristerkoglu** (150 RT): Savcıya göre PKK'yı yöneten Ergenekon'un varlığı kesin.Doğruysa BDP heyeti neden Silivri yerine İmralı'ya gidiyor?
18.03.2013 16:11
- sekizinci_henri** (136 RT): Ergenekon davasında ortaya çıkan binlerce belge ve delil fasa fiso. Şapka yüzünden yüzlerce kişiyi idam eden istiklal mahkemeleri çağdaş.
04.03.2013 09:54
- birgulaguler** (134 RT): Ahmet Gündel -eski savcı- diyor ki, "Ergenekon Davası olmasaydı, biz bugün İmralı anlaşmasını yapamazdık, engel olurlardı". Hükümet itirafı!
18.03.2013 20:10
- samiltayyar27** (121 RT): Savcı Ergenekon'un varlığı sabit dedi, nerdeyse gösterin Ergenekon'a üye olayım diyen KK sözünü tutar mı acaba?
20.03.2013 10:03

Şekil 10: Mütalaa Kararı Ardından En çok Retweet Alan Görüşler

En çok paylaşılan görüşlere baktığımızda genel olarak paylaşılan görüşlerin önemli bir haber niteliği taşımasından ötürü insanların büyük bir çoğunluğunun bir görüş belirtmeden sadece haber içeriği ile paylaştıklarını görmekteyiz. (Tablo : 6) Bununla birlikte tüm bu mütalaa kararına ve Ergenekon davasında alınan kararlara karşı olarak görüş bildiren kullanıcıların, diğer kullanıcılar tarafından paylaşılan görüşlerinin % 37' lik bir oranla hiçte azınsanmayacak olduğunu söyleyebiliriz. Bu

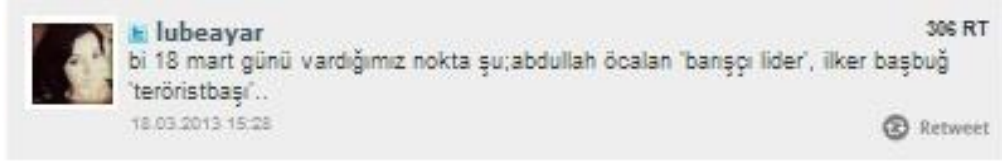
süreç ile alakalı ve bu süreci desteklemeye yönelik görüşlerin insanlar tarafından benimsenip paylaşılma oranı da sadece % 9 da kaldığını görmekteyiz.

Tablo:6 "Ergenekon" Kelimesi Altında Atılan Retweet'lerin Oranı

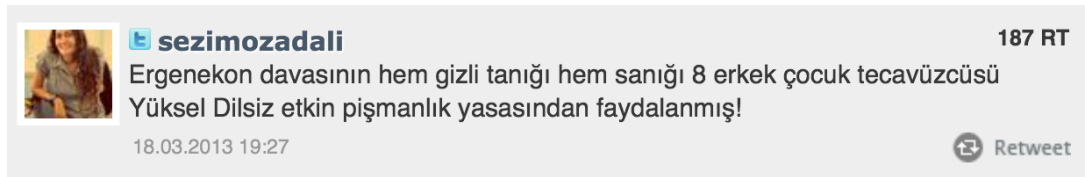
Twitter' da tüm bu konu hakkında yapılan paylaşımlara ve oluşturulan kanaatlere baktığımızda; daha önceden de belirttiğimiz gibi iki farklı tarafın olduğunu görmekteyiz. Sayıları diğerlerine göre az olmakla birlikte bu mütalaa sürecinde alınan kararı destekleyenler, diğerleri de alınan bu karara inanmadıklarını ve tepkilerini gösterenler oldu. Twitter' da bu iki görüş farklılığının yanında durulması gereken iki önemli durum vardır. Bunlardan en önemlisi medyanın ekseninin mütalaa kararını destekleyenler ve karşı çıkanlar olarak ikiye ayrılmış şekilde tartışılıp görüşler bildirilmekte iken Twitter' da mütalaa kararları çoğunlukla İlker Başbuğ ve İmralı ve Abdullah Öcalan ekseninde dönmektedir. Özellikle mütalaa sonucunda İlker Başbuğ'un müebbet hapis kararının verilmesi ile aynı güne denk gelen İmralı' da Abdullah Öcalan görüşmelerinin başlaması bu eksenin oluşmasında etkili olmuştur. Örneğin 306 kere ile en çok "Retweet" alan @lubeayar

tarafından oluşturulan "bi 18 mart günü vardığımız nokta şu;abdullah öcalan 'barıçıl lider', ilker basbuğ 'teröristbaşı'.." cümlesi tam da bu durumu göstermektedir. Bunun yanında diğer en çok paylaşılanlara baktığımızda ise aynı durum görülebilmektedir. (Şekil 11)

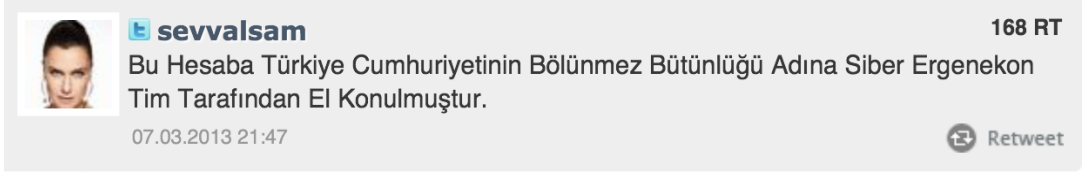
Şekil 11: @lubeayar Adlı Kullanıcının "Tweet"i

Bir diğer üzerinde durulması gereken konu ise insanlar tarafından en çok "Retweet" edilerek paylaşılan görüşlerin daha çok süreçle ilgili açıklamalar içeren bilgilendirme ve farkındalık yaratan kanaatler olduğunu görmekteyiz. Örneğin, @sezimozadali tarafından oluşturulan ve 200 kişi tarafından paylaşılan " Ergenekon davasının hem gizli tanığı hem sanığı 8 erkek çocuk tecavüzcüsü Yüksel Dilsiz etkin pişmanlık yasasından faydalanmış!" cümlesi hem süreç ile ilgili farkındalık yaratmasından ötürü son derece önemlidir. (Şekil 12)

Şekil 12 : @sezimozadali Adlı Kullanıcının "Tweet" i

Bunun yanında 168 defa paylaşılan @sevvalsam tarafından oluşturulan " Bu hesaba Türkiye Cumhuriyetinin Bölünmez Bütünlüğü Adına Siber Ergenekon Tim tarafından el konulmuştur." cümlesidir. Konuyla ilgili en çok paylaşılanlar listesine baktığımızda benzer durum görülebilmektedir. (Şekil 13)

Şekil 13 : @sevvalsam Adlı Kullanıcının "Tweet"i

3.7. Güvenilir Yorumlama

3.7.1 Kullanılan Dil ve Üslup

Ergenekon davasının mütalaa kararının ardından Twitter' da en çok ve paylaşılan görüşleri inceleyip değerlendirdiğimizde öne çıkan en önemli nokta; özellikle karara tepki olarak paylaşılan görüşlerin üslubunun oldukça sert olduğudur. Medya da bu kadar sert bir üslup kullanılmamasına rağmen, özellikle Twitter' da hem yüz yüze olan iletişimdeki gibi kontrol mekanizmalarının olmaması hem de jest ve mimiklerin olmaması insanların görüşlerini daha sert bir üslup kullanmasın neden olmaktadır. Fakat bu sert tepkiler paylaşılırken aşırı olarak değerlendirebileceğimiz çok fazla radikal, şiddet içeren tavır veya birkaçı dışında küfür ve bozuk bir dil kullanılmamış aksine gayet akılcı ve özenli bir üslup ile süreci değerlendiren görüşlerin belirtilmesi de son derece üzerinde durulması gereken noktadır.

Bunun yanında en çok paylaşılan ve insanların üzerinde kanaat oluşturabilecek görüşlere yazım kuralları ve dil bilgisi açısından baktığımızda, Büyük bir çoğunluğunun tepkileri ne kadar sert olursa olsun bu tepkilerini büyük harfler kullanarak değil büyük küçük harf kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ederek görüşlerini belirtmişlerdir. Tüm bunları hem kullanılan dil ve üslup hem de yazım kuralları açısından değerlendirdiğimizde, birçok insan tarafından paylaşılan kanaatlerin hem dil ve üslubu ile özenli hem de yazım kurallarına uygun olduklarını görmekteyiz.

3.7.2 İçerik ve Tartışmalar

Medya başta olmak üzere Twitter' da ve sosyal paylaşım ağlarında Ergenekon davasında verilen mütalaa kararının ardından pek çok içerik, görüş paylaşılmıştır. Bu çalışmanın kapsamı mütalaa kararının açıklanmasının ardından 18.03.2013 ve 19.03.2013 tarihleri arasında hem yazılı ve görsel medyadaki haberler ve görüşler hem de aynı zaman diliminde Twitter üzerinden bu olaya yönelik paylaşılan içeriklerdir. Tüm bu içerik ve veriler kamusal alan ve kanaat oluşumu kapsamında incelendiğinde değerlendirmemiz gereken üç önemli durum ortaya çıkmaktadır.

Bunlardan birincisi; Hem medyada hem de Twitter üzerinden oluşturulan kanaatlerin ve içeriklerin ekseninin birbirine zıt olarak farklı görüşlerden oluştuğudur. Medyanın bu incelenen haberi yansıtış biçimi ile köşe yazarlarının ve konuyla alakalı kişilerin görsel medya çerçevesinde görüş ve tepkilerini paylaşmaları Twitter' a yansımalarını da bu ekseninde olmasına neden olmaktadır. Medyada oluşturulan ve dolaşıma giren kanaatlerin ve haberlerin çerçevesi Twitter' da paylaşılan görüşlerin eksenini etkilemektedir. Oluşturulan ve insanların Twitter kullanarak paylaşımlarda bulunduğu bu eksen birbirine zıt olarak iki görüşten oluşmaktadır.

Bunlardan birincisi ve çoğunluğunu oluşturan karara tamamen karşı olanlar ve bu kararın adil bir karar olmadığını düşünenler ve tepkilerini sertçe gösterenler diğeri ise kararın doğru olduğunu savunanlar ve adaletin kimseye karşı bir ayrıcalık tanınmayacağını ifade edenlerdir. Eksenin birbirine karşıt olarak oluşmasına karşın Twitter üzerinden farklı düşünenler arasında akılcı, uzlaşmacı bir tartışmaların olduğundan söz edemeyiz. (Şekil: 6, 7). İnsanlar Twitter' ı sadece tepkilerini göstermek seslerini duyurmak ve geri çekilip izlemek olarak deneyimlemektedir.

Girdikleri tartışmalarda ise karşı tarafın düşündüğünü anlamak sorgulamak yerine kendi görüşlerini kabul ettirmek üzerine bir durum içerisine girmektedirler. Bu da akılcı bir kanaatin oluşması üzerinde en büyük engeldir. Her ne kadar insanlar görüşlerini çekinmeden demokratik olarak söyleseler de bu durumun akılcı tartışarak ilerleyen bir kamusal alanın oluşturulmadığını göstermesi açısından son derece önemlidir.

İkinci durum ise; medyada yer almayan konuşulmayan / konuşulamayan kanaatlerin Twitter aracılığıyla paylaşılabilmesidir. Twitter hem medyadaki kanaatlerden etkilenmekte hem de medyada yer almayan kanaatlerini üretebilmektedir. Bu da demokrasi anlamında son derece önemlidir. Örneğin, medyada bu dava süreci hukuk, adalet, yargı kelimeleri ile konuşulurken Twitter' da bu süreç Abdullah Öcalan, İmralı, İlker Başbuğ hashtagleri ile konuşulmaktadır. Buradan hareketle Twitter geleneksel medyadan farklı olarak kendi gündemini de oluşturmayı başarmaktadır.

Üzerinde durmamız gereken üçüncüsü ve son durum ise; Twitter' da oluşturulan görüş ve düşüncelerin medyaya göre daha anlık olduğu ve medyaya göre bu anlık oluşan görüş ve düşüncelerin medyayı da etkilediği gerçeğidir. Ayrıca Twitter üzerinden oluşturulan bu kanaatler medyadan daha hızlı şekilde yayılabildiği de bir gerçektir. Bu da Twitter' ın kitlelerin iletişiminde ne kadar önemli olduğunun göstergesidir. Mütalaa kararlarının açıklanmasının hemen sonrasında anlık olarak ilk tepkiler Twitter aracılığıyla verilmeye başlanmıştır. Verilen bu tepkiler medyadan farklı olarak daha çok İlker Başbuğ' a müebbet hapis istenirken nasıl olurda Abdullah Öcalan ile konuşulur ve o barış elçisi ilan edilir görüşünden ilerlediğini görmekteyiz. Twitter' dan başlayan bu tepki durumu

Yılmaz Özdil' in 20 Mart 2013 tarihli Hürriyet gazetesinde yazmış olduğu "İmralı'ya muhabbet Silivri'ye müebbet" başlıklı yazısı ile birlikte medyanın gündemine de gelmiştir.

4.Sonuç

Antik Yunan'dan 18. yüzyıla kadar sadece siyasetçilerin ve toplum bilimcilerin ilgi gösterdiği kamusal alan ve kanaat kavramları 1990'lı yılların başından itibaren de yaygınlaşan iletişim teknolojileri ile birlikte iletişimcilerinde dâhil olduğu bir tartışma alanı oluşturmuştur.

Bu tez çalışmasında ise iletişim teknolojileri ile birlikte hayatımızda büyük bir yer oluşturan Twitter' ın kamusal alanın dönüşümündeki rolü ve kanaat oluşumundaki etkisi incelenmiştir. Hazırlanan bu tez çalışmanın genel bir sonucu olarak; kullanıcıların belirli konular hakkında kanaatlerini eşit koşullarda anlık bir akış içerisinde ve aynı çatı altında dile getirdikleri söylenebilir. Bu anlamda demokrasinin gelişmesine fayda sağladığı ve çok sesli fikirlerin paylaşılması için yeni bir mecradır. Bunun yanında medyada söylenmeyen / söylenemeyen görüşlerin, fikirlerin oluşturulduğu ve dolaşıma sunulduğu hatta oluşturulan bu düşünce ve fikirlerin medyayı da etkilediği sonucuna varılmıştır. Fakat tüm bunlara rağmen oluşturulan içeriklerin anlık ve kısa olarak oluşturulması içeriklerin daha çok duygusal, tepkisel olmasına yol açmaktadır. Bu da fikir ve düşüncelerin akılcı olarak oluşmasından uzaklaştığını, sadece fikir ve düşüncelerin toplandığı ortak bir kanaat çevresinde buluşmadığını göstermektedir. Tüm bu sürece kamusal anlamda baktığımızda ise kamusal alanın oluşamadığını görmekteyiz. Habermas başta olmak üzere bu alanda görüşlerini belirten akademisyen ve yazarların kamusal alanın oluşması için oluşturmuş olduğu kriterler üzerinden değerlendirme

yapıldığında Twitter' ın akılcı bir kamusal alan oluşturduğunu insanların tartışarak fikirlerini sunduğu ve ortak fikirler etrafında bulunduğu bir durumdan söz etmemiz mümkün değildir. Twitter' ı kullanan kullanıcıların eşit şartlar altında olmasına rağmen büyük bir çoğunluğunun tartışmalara girmekten çok görüşlerini ve fikirlerini paylaştıklarından tam anlamıyla ideal bir kamusal alan oluşmamaktadır. Fakat insanların fikirlerini düşüncelerini belirttiği akılcı ya da uzlaşmacı olmasa da tartışmalara girdiği bir ortamı kamusal alan olarak değil kamusal mekan olarak tanımlamamız çok daha doğru olacaktır.

Hazırlanan bu tez çalışması; Twitter' da akılcı, ve herkesin üzerinde ortak aklıyla tartışarak oluşturduğu kanaatlerin, ve akılcı bir kamusal alanın varlığına rastlayamamıştır. Fikir ve düşüncelerin anlık ve kısa oluşturulmasının akılcılıktan uzak olarak sadece tepkisel ve duygusal olmasına yol açtığı tespit edilmiştir. Fakat her ne kadar düşünce ve fikirler anlık olarak daha çok tepkisel ve duygusal olarak oluşturuluyor olsa da, Twitter bu düşünce ve fikirlerin dillendirilmesi ve dolaşıma girmesinde son derece etkin bir rol oynadığını hatta medyada yer almayan / alamayan düşünce ve fikirlerin bile oluşturulmasında etkin olduğu görülmüştür. Kamusal alan bağlamında değerlendirdiğimizde ise, yine aynı şekilde akılcı bir kamusal alanın varlığına rastlanamamıştır. Fakat farklı kanaat ve düşüncelerin seslendirilmesi demokrasiye katkı açısından son derece önemli olması nedeniyle kamusal alan değil ama yeni bir kamusal mekanın varlığı söz konusudur.

Kaynaklar

Akyol, T. 2013. "Savcı ne diyor?" *Hürriyet*, 20 Mart 2013

Attikan, Z., Tunç, A. 2011. *Blogtan Al Haberi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Baker, U. 2010. *Kanaatlerden İmajlara*. İstanbul: Birikim Yayınları.

Baudelaire, C. 2001. *Paris Sıkıntısı*. E. Alkan. (çev.). İstanbul: Cumhuriyet Dünya Klasikleri Dizisi.

Beaven, Zuleika., Chantal L. 2007. *Never Let Me Down Again: Loyal Customer Attitudes Towards Ticket Distribution Channels For Live Music Events: A Netnographic Exploration of the US Leg of the Depeche Mode 2005–2006 World Tour*. Managing Leisure.

Beckman, S.C., Roy L. 2005 “Netnography: Rich Insights From Online Research”
Erişim tarihi: Mayıs 2013. <http://frontpage.cbs.dk/insights/670005.shtml>.

Benhabib S. (ed.). 1998 *Demokrasi ve Farklılık Siyasal Düzenin Sınırlarının Tartışmaya Açılması*. Demokrasi Kitaplığı: İstanbul.

Bilici, M., Uğur, A., 1998. “Bilgi Toplumu, İnternet ve Demokrasi: Dijitalleşen Alemin Genleşen Kamusal Alanı.” *Yeni Türkiye 21. Yüzyıl Özel Sayısı*.

Binark, M., Fidaner, I. (Der.). 2001. *Cesur Yeni Medya: Wikileaks ve 2011 Arap İsyanları Üzerine Tartışmalar*. İstanbul: Alternatif Bilişim.

Boz, F. 2002. *İnternet ve Demokrasi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Castells, M. 2005 *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür- Ağ Toplumunun Yükselişi*. E. Kılıç (çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Dacheux, E. (Der.). 2012. *Kamusal Alan*. Köse.H.(Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Demircan, B. 2006. *İnternet ve Kamusal Alan: Kamusal Tartışma Biçimi olarak Çevrimiçi Forumlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dholakia, N., Dong Z. 2004. *Online Qualitative Research in the Age of E-Commerce: Data Sources and Approaches*. Forum: Qualitative Social Research Sozialforschung.
- Gerbaudo, P. 2012. *Tweets And The Streets*. New York: Pluto Press.
- Gezi Parkı İçin 24 Saatte 2 Milyon Tweet. 2013. yenimedyaaduzeni.com. Erişim tarihi: Mayıs 2013 <http://www.yenimedyaaduzeni.com/gezi-parki-icin-24-saatte-2-milyon-tweet/>
- Gresi S.D., Eser L. “Netnografya: Sosyal Mecralarda Tüketici Araştırmaları üzerine Yeni Bir Metot”. Erişim Tarihi: Mayıs 2013. <http://www.gumushane.edu.tr/media/uploads/egifder/articles/2.pdf>.
- Habermas, J. 1997. *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü* B. Tanıl, M. Sancar (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karadağ, A. 2006 *Kamusal Alan ve Türkiye*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Korat. G. 2008. “Flâneur.” *Gurselkorat.blogspot.com*. Erişim tarihi: Nisan 2013. www.gurselkorat.blogspot.com/2008/10/flneur.html
- Kozinets V,K. 2010. *Netnography: Doing Ethnographic Research Online*. London: Sage Publications.
- Köseoğlu, İ. H. 2011. *The New Social Media and the Public Sphere in Turkey*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kumral, O. 2013 “Sosyal Medyanın Kendi Gündemi Var” *haber.marmara.edu.tr*.
Erişim tarihi: Mayıs 2013 <http://haber.marmara.edu.tr/sosyal-medyanin-kendi-gundemi-var/>

Marshall M., Bruce R. P. 2001. *Global Köy*. B. Ö. Düzgören (Çev). İstanbul: Scala Yayıncılık.

Miskinov. Y. 2010. *Discursive qualities of public discussion on the Russian internet: Testing the Habermasian communicative action empirically*. University of Leeds.

Monitera Blog. Erişim Tarihi: Mayıs 2013 <http://blog.monitera.com>

Negroponte, N. 1995. *Being Digital*. Londra: Hodder and Stoughton.

Negt, O. Ve Kluge, A. 1993. *Public Sphere and Experience Toward an Analysis of the Bourgeois and Proletarian Public Sphere*, London: University of Minnesota Pres.

Rasmussen, T. 2008. *The internet and Differentiation in the Political Public Sphere*. Erişim tarihi: Mayıs 2013
http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/269_rasmussen.pdf.

Rokka, J. 2010. *Netnographic Inquiry and New Translocal Sites of the Social*. International Journal of Consumer Studies.

Sandlin, J.A. 2007. *Netnography as a Consumer Education Research Tool*. International Journal of Consumer Studies.

Özbek, M. 2010. *Kamusal Alan*. İstanbul: Hil Yayınları.

Özdil, Y. 2013 “İmralıyla muhabbet Silivriye Müebbet. *Hürriyet*. 20 Mart 2013

Timisi, N. 2003. *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*. Ankara: Dost Kitabevi.

Toprak, A. vd. 2009. *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görülüyorum Öyleyse Varım!*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Uçkan, Ö. 2003. *E-Devlet E-Demokrasi ve Türkiye*. İstanbul: Literatür Yayınları.